

Universitetet i Bergen

Revidering av akkreditert mastergradsstudium i rettsvitenskap

NOKUTs rapporter
ISSN [1501-9640]

Forord

Komiteen for revidering av akkreditering av mastergradsstudiet i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen legger med dette fram sin rapport.

Komiteen takker Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen for all imøtekommenhet ved institusjonsbesøket.

Thomas Wilhelmsson, professor (leder)
Helsingfors universitet

Páll Sigurðsson, professor
Íslands universitet

Frederik Zimmer, professor
Universitetet i Oslo

Sigurd Berg, student
Universitetet i Oslo

Innholdsfortegnelse

FORORD	2
A) BAKGRUNN OG GRUNNLAG FOR VURDERINGEN	4
B) SAMMENDRAG.....	5
C) STUDIETS MÅL OG PROFIL	7
D) SAKKYNDIGES VURDERING I HENHOLD TIL NOKUTS FORSKRIFT	8
1. STUDIET SKAL OPPFYLLE DEPARTEMENTETS FORSKRIFT OM KRAV TIL MASTERGRAD JF § 2-2 (1).	8
2. DET SKAL FORELIGGE EN PLAN FOR STUDIET JF § 2-2 (2).....	10
3. INSTITUSJONEN SKAL HA ET STABILT FAGMILJØ KNYTTET TIL STUDIET JF § 2-2 (3)	20
4. INFRASTRUKTUREN SKAL VÆRE TILPASSET ORGANISERING OG UNDERVISNINGSFORM OG RELATERES TIL STUDIETS MÅL JF § 2-2 (4).....	28
5. INSTITUSJONEN SKAL DELTA AKTIVT I INTERNASJONALT SAMARBEID INNENFOR FAGOMRÅDER MED RELEVANS FOR STUDIET JF § 2-2 (5).	33
6. DET SKAL VÆRE ORDNINGER FOR INTERNASJONALISERING PÅ STUDIET JF § 2-2 (6)	34
7. INSTITUSJONEN SKAL REDEGJØRE FOR HVORDAN STUDIET KVALITETSSIKRES I INSTITUSJONENS SYSTEM FOR KVALITETSSIKRING JF § 2-2 (7).....	36
E) FAGLIG NIVÅ OG DOKUMENTERTE RESULTATER	39
F) KONKLUSJON.....	41
G) ANBEFALINGER FOR VIDERE UTVIKLING	42
H) APPENDIKS	44

A) BAKGRUNN OG GRUNNLAG FOR VURDERINGEN

Bakgrunn

NOKUTs styre vedtok 20. juni 2005 å iverksette en revidering av alle mastergradsstudier og ph.d.-studier i rettsvitenskap. Formålet med revidering av akkrediterte master- og doktorgradsstudier innenfor rettsvitenskap er

- å undersøke om studiet tilfredsstillende gjelder gjeldende standarder og kriterier.
- å bidra til å utvikle kvaliteten i studiene.

Kort beskrivelse av institusjonen

Universitetet i Bergen (UiB) er med sine 16 000 studenter og vel 3 000 ansatte et mellomstort europeisk universitet. Det er et byuniversitet der sentrale deler av campus ligger i umiddelbar nærhet til de sentrale delene av Bergen. Universitetet i Bergen er både et lærested og en forskningsinstitusjon som dekker de fleste fagområder, organisert i sju fakultet og rundt 90 institutt og faglige sentre. Det juridiske fakultet ble etablert som eget fakultet i 1980, etter at det juridiske studiet hadde vært organisert under andre fakulteter fra 1969.

Grunnlaget for vurderingen

NOKUTs standarder og kriterier for akkreditering av studier legges til grunn for evalueringen. Det skal legges vekt på utdanningens faglige nivå og dokumenterte resultater. Den sakkyndige vurderingen baseres på indikatorer for dokumenterte resultater sammen med selvevalueringen, tilleggskommunikasjon og institusjonsbesøket. Kandidatundersøkelsen er lagt vekt på i liten grad, da denne undersøkelsen har flere svakheter, blant annet en relativt lav svarprosent (31 %). Kandidatene som svarte på denne hadde dessuten fulgt den gamle studiemodellen. Kandidatundersøkelsen er derfor kun brukt til å underbygge funn som baserer seg på andre kilder.

Organisering av rapporten

Rapporten er disponert i henhold til mal for selvevaluering og NOKUTs forskrift § 2.3 Standarder og kriterier for akkreditering av mastergradsstudier.

B) SAMMENDRAG

Rapporten er utarbeidet på oppdrag fra NOKUT av en sakkyndig komité som består av professor Thomas Wilhelmsson (komiteens leder), professor Frederik Zimmer, professor Páll Sigurðsson og student Sigurd Berg. Komiteen har vurdert om mastergradsstudiet i rettsvitenskap ved Universitet i Bergen fortsatt oppfyller kriteriene for akkreditering fastsatt i *Forskrift om standarder og kriterier for akkreditering av studier og kriterier for akkreditering av institusjoner i norsk høyere utdanning*, vedtatt av NOKUT 25.01.2006. Vurderingen bygger hovedsakelig på Det juridiske fakultets selvevaluering og informasjon som kom fra lærere, studenter og administrasjonspersonale under intervjuer ved komiteens besøk på fakultetet.

Mastergradsutdanningen i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen har, i likhet med tilsvarende studium ved universitetene i Oslo og Tromsø, en sterk fokusering på norsk rett. Den nye studiemodellen avviker likevel vesentlig fra rettsstudiene ved de andre norske juridiske fakultetene, blant annet med langt flere obligatoriske elementer, og flere emnebaserte eksamener i løpet av året.

Komiteen mener at studiet oppfyller alle *NOKUTs standarder og kriterier for akkreditering av studier på høyere grads nivå*, unntatt kravet om at minst 50 % av fagmiljøet skal dekkes av ansatte med førstestillingskompetanse. Etter komiteens beregninger og forståelse av begrepet "fagmiljø", er andelen ansatte med førstestillingskompetanse på 48 %. De øvrige kravene til fagmiljøet er tilfredsstilt. Komiteen vil imidlertid bemerke at de kvantitative kravene til fagmiljøet ikke er formålstjenelig med henblikk på NOKUTs intensjon om god kvalitet i utdanningen.

Departementets forskrift om krav til mastergrad er oppfylt. Vilkåret om at det skal foreligge en plan for studiet, og alle kravene som stilles til studieplanen, er også oppfylt. Infrastrukturen er tilpasset organisering og undervisningsform, og relateres til studiets mål. Komiteens oppfatning er også at fakultet deltar aktivt i internasjonalt samarbeid innenfor fagområder med relevans for studiet. Tilstrekkelige ordninger for internasjonalisering foreligger. Fakultetet har dessuten redegjort for hvordan studiet kvalitetssikres i institusjonens system for kvalitetssikring.

Komiteen anser fakultetet for å være velutviklet, med høyt kvalifisert personale. Utover dette fikk komiteen et inntrykk av at mastergradsutdanningen ved fakultetet har både sterke og svake sider. Det nye undervisningsopplegget viser et tydelig steg bort fra det tradisjonelle, og viser at fakultetet har tatt kvalitetsreformen på alvor. Komiteens oppfatning er at fakultetet stort sett har lykket godt i å gjennomføre omleggingen. Dette støttes opp av at studentene og de fleste lærerne komiteen snakket med under institusjonsbesøket ga uttrykk for at de er positive til den nye modellen. Den problembaserte undervisningen med forutgående obligatoriske seminarer og gruppearbeider framstår som positive. Omleggingen av studiet ser også ut til å ha bidratt positivt til gjennomstrømningen av studenter.

Komiteen konstaterer imidlertid på den andre siden at den nye studiemodellen er ressurskrevende, og at bemanningssituasjonen gjør fakultet sårbart, med et relativt lavt antall lærere i forhold til undervisningsoppgavene. Videre er de kvantitative kravene til

masteroppgaven lave sammenlignet med nivået ved andre juridiske fakulteter, både i Norge og ellers i Norden. Etter komiteens mening bør dessuten fokuset på internasjonalisering bli sterkere, blant annet når det gjelder pensum og i forhold til de norske studentenes deltakelse i engelskspråklige valgemner. Fordelingen av obligatoriske fag og valgemner framstår dessuten som skjev. Videre bør fakultetet vurdere å gå over til en 3+ 2 Bologna-struktur for studiene. Dette ville gi større rom for fordypning, progresjon og internasjonalisering.

C) STUDIETS MÅL OG PROFIL

Studiets mål

Fakultetet har ikke utformet en generell målbeskrivelse, men i stedet forsøkt å beskrive kompetansekravene mer konkret. Mastergradsstudiet beskrives som et profesjonsstudium.

Den kompetanse som studiet skal gi, defineres på følgende måte:

En kandidat med mastergrad i rettsvitenskap fra Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen skal:

- kunne redegjøre for, og riktig anvende, et betydelig tilfang av juridiske begrep, verdier, regler og prinsipper i norsk rett og også innenfor internasjonale juridiske system.
- vise gjennom anvendelse i gitte situasjoner at grunnleggende materielle kunnskaper, innen studiets ulike fagområder, holder en akseptabel kvalitet
- kunne anvende anerkjent juridisk metode til å analysere komplekse juridiske problemstillinger, herunder drøfte, argumentere og selvstendig ta standpunkt til problemløsning
- kunne forfatte sine løsningsforslag i ulike teksttyper og i muntlig fremføring
- kunne redegjøre for rettspolitiske vurderinger knyttet til gitte juridiske problem
- kunne forklare yrkesetiske sider ved profesjonsutøvelsen
- kunne tilegne seg ny juridisk kunnskap ut over det lærestoff som inngår i studiet, og anvende denne kunnskapen i løsning av juridiske problemstillinger
- gjennom masteravhandlingen demonstrere evne til å analysere en selvformulert juridisk problemstilling, gjennomføre selvstendig innsamling og evaluering av relevant grunnlagsmateriale, og presentere konklusjonen i en akademisk tekstform
- kunne arbeide i gruppe med andre som en deltaker som bidrar aktivt til gruppens løsning av juridiske problem

Studiets profil

Det juridiske mastergradsstudiet er et femårig integrert mastergradsstudium, med sterk fokusering på norsk rett.

Mastergradsstudiet i Bergen har en modulstrukturering som avviker vesentlig fra studiene ved de andre fakultetene. Den nye strukturen ble innført ved kvalitetsreformen i 2003 og innarbeides fortsatt. Den inneholder langt flere obligatoriske deler enn det som er tilfellet ved de andre juridiske fakultetene i Norge.

I stedet for årlige eksamener avlegger studentene flere emnebaserte eksamener i løpet av året. De fortløpende obligatoriske seminarer og øvingsoppgavene følger prinsippene for problembasert læring.

D) SAKKYNDIGES VURDERING I HENHOLD TIL NOKUTs FORSKRIFT

1. Studiet skal oppfylle departementets forskrift om krav til mastergrad jf § 2-2 (1).

Forskrift om krav til mastergrad av 12.01.2005 § 4 første punktum sier at: ”*Graden master oppnås på grunnlag av mastergradseksamen av 300 studiepoengs (5 års) omfang, inkludert selvstendig arbeid i henhold til § 6.*” Forskriften § 6 annet til femte ledd sier at: ”*I mastergrad etter § 4 skal det inngå selvstendig arbeid av et omfang på minimum 20 studiepoeng. Omfanget av det selvstendige arbeidet skal ikke overstige 60 studiepoeng. Det selvstendige arbeidet skal vise forståelse, refleksjon og modning. Institusjonen fastsetter nærmere regler om det selvstendige arbeidet, herunder omfang, vurderingsform og om arbeidet skal utføres individuelt eller av flere studenter.*”

Beskrivelse

Mastergradsstudiet i rettsvitenskap har et omfang på 300 studiepoeng inkludert et selvstendig arbeid (masteroppgave) på 30 studiepoeng – eventuelt etter søknad 60 studiepoeng.

Studietiden ble redusert fra seks til fem år i forbindelse med at mastergradsstudiet ble innført. Dette er en tilpasning til Bologna-modellen. Men fakultetet har ikke fulgt den opp fullt ut med en struktur med et treårig bachelorgradsstudium og et toårig mastergradsstudium. Rettsvitenskapsstudiet ved UiB er altså et integrert mastergradsstudium. Og det er kun ett år med valgemner.

Vurdering

Fraværet av et bachelornivå er problematisk med hensyn til internasjonalt utbytte og horisontal bevegelse, det vil si muligheten for å flytte fra en institusjon til en annen i løpet av studiet.

Videre framstår fordelingen av studiene i obligatoriske fag og valgfrie deler som skjev, da fire av de fem årene er obligatoriske.

I forhold til internasjonalisering ville en fullt ut gjennomført Bologna-modell være en fordel. Ved ha en masterdel med stor grad av valgfrihet kan studentutveksling lettere gjennomføres som ledd i dette.

Ledelsen ved Det juridiske fakultet ved UiB opplyste under institusjonsbesøket at de har vurdert 3+2-modellen, men at de ikke som eneste juridisk fakultet i landet vil gå inn for denne

modellen. Ifølge en intern komité som våren 2007 leverte en innstilling til fakultetet om muligheten for å konvertere til en 3+2-modell, ligger dagens studiestruktur til rette for en slik modell. De ”tunge” fagene som prosessrett, strafferett og alminnelig formuerett ligger på slutten av studiet, og vil dermed høre med masterdelen av studiet.

Komiteen mener fakultetet bør overveie muligheten for gå over til en 3+2 Bologna-struktur for studiene. Om man finner dette mulig, bør strukturen imidlertid gjennomføres reelt, slik at basiskunnskapen i de vesentlige emnene gis i bachelor-delen, mens masterstudiene primært blir en fordypning, med en høy grad av valgfrihet. Fag som strafferett og prosess bør derfor ikke være forbeholdt mastergradsstudiene. Bologna-modellens horisontale bevegelighet kan ikke gjennomføres innenfor dagens struktur, men heller ikke innenfor en slik administrativ todeling som man har overveid.

Et bachelorgradsstudium forutsetter et skriftlig arbeid på 10 studiepoeng. Dette ble under komiteens samtale med fakultetsledelsen anført som et argument mot å innføre dette ved UiB. Komiteen er ikke overbevist om at dette er et avgjørende problem. Studiet har allerede flere obligatoriske skriftlige arbeider, også de tre første årene, og noen av disse antas å kunne utvikles til en bacheloroppgave.

Masteravhandlingene skal etter reglene utgjøre ca 12000 ord. Enkelte avhandlinger er i praksis markert kortere enn dette. Dette er forholdsvis lite i forhold til de andre juridiske fakultetene i Norge, og markert mindre enn det som er vanlig flere steder ellers i Norden. Det ser heller ikke ut til at dette oppveies av høyere kvalitetskrav. Kravene ved de andre norske fakultetene er dessuten i nordisk sammenligning relativt lave, noe som bidrar til betenkeligheter. De beskjedne krav til masteravhandlingens omfang harmonerer dårlig med den vektleggingen av teori og metode i studiene som fakultetet selv understreker betydningen av. Kravet til masteravhandlingene bør etter komiteens oppfatning heves til samme nivå som ved de andre norske juridiske fakultetene.

Fakultetet begrunner omfangskravet med mangel på veiledningsressurser. Dette problemet er reelt nok. Men komiteen mener at veiledningsressursene kunne bli bedre utnyttet ved for eksempel større bruk av felles seminarer der studentene sammen under veileders ledelse kommenterer hverandres opplegg, metode med mer.

Da departementets forskrift gir mulighet for et integrert mastergradsstudium, fyller den nåværende studieordningen allikevel kravene i samsvar med forskriften. Forskriftens krav i forhold til selvstendig arbeid er også oppfylt.

Konklusjon på punkt 1.

Studiet oppfyller departementets forskrift om krav til mastergrad, jf NOKUTs forskrift § 2-2 (1).

2. Det skal foreligge en plan for studiet jf § 2-2 (2).

- Studiet skal ha et dekkende navn.
- Av planen skal det fremgå hva som er studiets fagområde(r) og kjerneområde(r).
- Opptakskravene skal være i samsvar med studiets mål, innhold og nivå.
- Studiets mål skal være klart formulert. Av målene skal det fremgå hvilke kunnskaper, ferdigheter og holdninger studentene skal ha ved slutført studium, samt hva slags kompetanse studiet gir i forhold til videre studier og/eller yrkesutøvelse.
- Planen skal vise oppbygging av studiet med obligatoriske og valgfrie deler, bredde og fordypning.
- Pensum og undervisning skal være egnet til å sikre kandidatenes kompetanse i relasjon til studiets mål.
- Det skal være faglig sammenheng og tydelig progresjon i studiet.
- Studiet skal gi kunnskap om vitenskapelig teori og erfaring med bruk av vitenskapelig metode.
- Eksamens- og vurderingsordningene skal være tilpasset den undervisning og veiledning som blir gitt og skal være egnet for å nå studiets mål.
- Opplegg for og gjennomføring av eventuell praksis skal være relatert til studiets mål, den øvrige undervisningen og den kompetansen kandidatene skal ha ved gjennomført studium.

2. 1. Studiet skal ha et dekkende navn

Beskrivelse

Studiets navn er ”Mastergrad i rettsvitenskap”.

Vurdering

Navnet er nå det normale for en juridisk utdanning på masternivå, og det er dekkende.

2.2. Av planen skal det fremgå hva som er studiets fagområde(r) og kjerneområde(r)

Beskrivelse

Studiet omfatter ifølge studieplanen: Ex.phil. og ex.fac., forvaltningsrett, arve- og familierett, kontraktsrett, juridisk metode, norske og internasjonale rettslige institusjoner, erstatningsrett, tingsrett, kontraktsrett, pengekravsrett, rettskilde- og metodelære, sammenlignende rett og rettshistorie, rettsstat og menneskerettigheter, strafferett, rettergang og alminnelig formuerett.

I tillegg kommer valgemner. Valgemne kan erstattes med fag tatt under utenlandsopphold.

Studiets fagområde er summen av de ovennevnte fag (rettsvitenskap i vid forstand).

Vurdering

Fagområdene er i samsvar med det som er vanlig ved rettsvitenskapelige studier. Studiet av de sentrale rettsområdene kan sies å utgjøre kjerneområdene. Det framgår dermed av planen hva som er studiets fagområde og kjerneområder.

2.3. Opptakskravene skal være i samsvar med studiets mål, innhold og nivå

Beskrivelse

Opptakskravene er regulert gjennom "Forskrift om opptak til universiteter og høyskoler" fastsatt av departementet, samt Reglement for studier og grader ved Universitetet i Bergen. Fakultetet har ikke vedtatt spesielle opptakskrav. Søkningen til studiet overstiger langt opptaksgrensen på 350 studieplasser pr år. Til studieåret 2007/2008 var det 1194 primærseekere. De som tas opp har derfor høye skole- eller konkurransepoeng. Ifølge tall fra hjemmesidene til Samordna opptak var poenggrense ved inntaket i 2007 på 52,8 (primærvitnemål).

Vurdering

Det er god søkning til studiet. Etter at den nye eksamensmodellen kom i forbindelse med kvalitetsreformen, har antallet steget. Dette tyder på at den nye studieordningen har blitt godt mottatt, og at den er egnet til å trykke kvaliteten på fakultetets studenter.

Opptakskravene er – slik det vanlig både ved juss- og andre studier i Norge – basert på eksamenskarakterene fra videregående skole med tilleggspoeng. Selv om det kan diskuteres i hvilken grad disse gir et adekvat uttrykk for hvor egnet søkerne er til å studere jus, må det konstateres at systemet har lang tradisjon og stor utbredelse, og de må anses å oppfylle kravet om at opptakskriteriene skal være i samsvar med studiets mål, innhold og nivå.

2.4. Studiets mål skal være klart formulert. Av målene skal det fremgå hvilke kunnskaper, ferdigheter og holdninger studentene skal ha ved sluttført studium, samt hva slags kompetanse studiet gir i forhold til videre studier og/eller yrkesutøvelse.

Beskrivelse

Det vises til målbeskrivelsen i punkt C om studiets mål og profil ovenfor (s.7).

På grunnlag av denne beskrivelsen er de fleste kursenes læringsutbytte skrevet om i forhold til det som tidligere var praksis. I forbindelse med omskrivingen av læringsutbyttet er det enkelte kurs egenart og bidrag til det totale overordnede og forventede læringsutbytte/kompetanse av det femårige studiet vurdert.

Fullført masterstudium er grunnlag for videre arbeid som jurist, opptak til LLM-studier i utlandet eller doktorgradsstudium. De aller fleste som tar mastergrad i rettsvitenskap, går imidlertid ikke videre til andre studier.

Vurdering

Målbeskrivelsens ni punkter i studieplanen er ganske god og konkret, men inneholder ikke en eksplisitt angivelse av hvilke typer juridiske profesjoner utdanningen er rettet mot. Det framgår for eksempel ikke om målet er å utdanne jurister for et norsk eller internasjonalt arbeidsmarked. Kravet til den økende internasjonaliseringen burde ha vært nærmere analysert. Fakultetets ledelse påpeker imidlertid at det implisitt i den nye studiestrukturen ligger en intensjon om å bryte med den tradisjonelle fokuseringen på dommer- og advokatrollen, og gi et mer teoretisk og metodisk basisstudium som skal gi ferdigheter til ulike typer praksis. Denne målsettingen reflekteres også i det konkrete innholdet i studiene.

Komiteens oppfatning er at utdanningen har en tilstrekkelig målbeskrivelse, som fakultetet også forsøker å etterleve i virksomheten.

2.5. Planen skal vise oppbygging av studiet med obligatoriske og valgfrie deler, bredde og fordypning

Beskrivelse

Kapittel 2. i studieplanen beskriver oppbygningen av studiet:

I løpet av første studieår tar studenten følgende kurs:

Examen philosophicum (10 studiepoeng)
Ex fac juridisk forprøve (10 studiepoeng)
Forvaltningsrett I (10 studiepoeng)
Arve- og familierett (12 studiepoeng)
Kontraktsrett I (10 studiepoeng)
Juridisk metode (8 studiepoeng)

I løpet av andre studieår tar studenten følgende kurs:

Norske og internasjonale rettslige institusjoner (17 studiepoeng)
Erstatningsrett (13 studiepoeng)
Forvaltningsrett II (17 studiepoeng)
Tingsrett (13 studiepoeng)

I løpet av tredje studieår tar studenten følgende kurs:

Kontraktsrett II (15 studiepoeng)
Pengekravsrett (10 studiepoeng)
Rettskilde- og metodelære (10 studiepoeng)
Sammenlignende rett og rettshistorie (10 studiepoeng)
Rettsstat og menneskerettigheter (15 studiepoeng)

I løpet av fjerde og femte studieår tar studenten følgende kurs:

Strafferett (20 studiepoeng)
Rettergang (20 studiepoeng)
Alminnelig formuerett (20 studiepoeng)

I tillegg skal studenten i løpet av fjerde og femte studieår ta kurs i valgemner på til sammen 30 studiepoeng, skrive et selvstendig arbeid (mastergradsoppgave) på 30 studiepoeng, og gjennomføre et kurs i fagetikk. I stedet for valgemner og et selvstendig arbeid (mastergradsoppgave) på 30 studiepoeng, kan studenten etter søknad skrive et selvstendig arbeid (stor mastergradsoppgave) på 60 studiepoeng. Tilbudet på valgemner omfatter 30 emner, hvorav 10 undervises på engelsk.

Vurdering

Valgfriheten er relativt begrenset (et halvt år + masteravhandlingen). Som tidligere nevnt, burde det overveies å skjære ned på den obligatoriske delen, for å øke muligheten til valgfri fordypning.

Planen viser oppbygningen av studiet slik som det kreves i forskriften.

2. 6. Pensum og undervisning skal være egnet til å sikre kandidatenes kompetanse i relasjon til studiets mål.

Beskrivelse

Læringsmålene for det enkelte kurs fastsettes i studieplanen. Studieplanen sier at det for hvert kurs skal fastsettes en liste over kjernelitteratur. Litteraturlisten er en veiledende angivelse av den eller de fremstillinger som dekker kjernestoffet i kurset. Som regel bør kjernelitteraturen på et kurs ikke utgjøre mer enn omtrent 30 tekstsider per studiepoeng.

I tillegg til forelesninger består undervisningen i stor grad av gruppeundervisning.

På 1. – 3. studieår er studentene delt i arbeidsgrupper med ca. 10 studenter i hver gruppe. I de to første studieårene ledes arbeidsgruppene av viderekomne studenter som har gjennomgått en pedagogisk opplæring. I 3. studieår er gruppene selvstyrte. Tre og tre arbeidsgrupper samles i storgrupper under ledelse av en vitenskapelig tilsatt eller en ekstern hjelpelærer.

Gjennom 1.- 3. studieår har studentene fra fire til ni arbeidsgruppesamlinger og to til fire storgruppesamlinger i løpet av et kurs. Antallet samlinger er avhengig av antall studiepoeng i det enkelte kurs. Etter hver arbeidsgruppesamling skriver studentene en besvarelse på inntil 700 ord som legges inn i gruppens virtuelle grupperom. Først kommenterer inntil tre medstudenter i gruppen den enkelte students besvarelse, før gruppeleder skriver sine kommentarer. I 3. studieår hvor arbeidsgruppene er selvstyrte, er det storgruppelederne som kommenterer et begrenset antall besvarelser i forbindelse med hver arbeidsgruppesamling – en besvarelse fra hver av de tre gruppene som inngår i storgruppen.

I storgruppesamlingene tar man dels utgangspunkt i de problemstillingene som har vært drøftet i arbeidsgruppene, for så å drøfte nye problemer ut fra gitte variasjonsoppgaver. Det er ikke skriving av oppgaver knyttet til storgruppesamlingene.

I alle kurs er det en obligatorisk prøve/mappeeksamen – en hjemmeoppgave – med fem til syv dagers varighet. I kurs med obligatorisk prøve må denne være bestått før studenten får gå opp til slutteksamen i kurset. Deltakelsen i arbeidsgruppe og skriving av oppgaver er obligatorisk (75 % må være oppfylt, sammen med bestått obligatorisk prøve, for å få gå opp til eksamen).

Studentene på 4. og 5. studieår har større frihet til å legge opp sin egen utdanningsplan, bl.a. pga. ønskeligheten av utenlandsopphold. Studentene kan ta kjernekursene og valgemner som inngår i disse to årene, til en viss grad i den rekkefølge de selv vil, likevel slik at kursene i strafferett og rettergang må tas samtidig. Kjernekursene som inngår i 4. studieår, har også visse formelle krav. I strafferett og rettergang må studentene skrive og ha bestått to av fire gitte oppgaver for å få gå opp til eksamen, i alminnelig formuerett er kravet én av to gitte oppgaver. Studentene kan ta valgemne ved utenlandske juridiske fakultet. De kan dessuten skrive masteroppgaven under utenlandsopphold og enten få den bedømt der eller av fakultetet i Bergen.

For de faste ansatte er det obligatorisk med pedagogisk opplæring.

Vurdering

Komiteen mener at undervisningsopplegget viser et tydelig steg bort fra det tradisjonelle. Det er imponerende at fakultetet har lyktes så godt med i å gjennomføre denne omleggingen. Det er komiteens inntrykk fra institusjonsbesøket at studentene og de fleste av de ansatte er positive til den nye modellen. Også de av de ansatte som var mot omleggingen da den ble vedtatt, ser ut til å ha tilpasset seg den nye modellen, og komiteen oppfatter det som at de følger den lojalt opp.

Undervisningsopplegget krever betydelige ressurser. Dette gjør modellen sårbar, ettersom man arbeider nær grensen for tilgjengelige ressurser og er tvunget til å anvende betydelige mengder studentinnsats i undervisningen. Studiet kunne gjøres enda bedre gjennom en forbedring av fakultetets ressurssituasjon.

Fra studentene som ble intervjuet under komiteens besøk kom det visse kritiske kommentarer til storgruppeundervisningen. Dels fører ulik kvalitet hos lærerne til ulikhet i undervisningen som kan oppleves som urettferdig. Dels har det vist seg å by på visse problemer å gi storgruppene den forutsatte karakter av videreutvikling av kursundervisningen. Fakultetsledelsen er oppmerksom på dette problemet, og arbeider med å bedre det.

Det kom også fram under institusjonsbesøket at gruppeordningen ennå ikke fungerer bra på 3. året, noe som nok skyldes at disse grupper ikke tildeles gruppeledere, men må styre seg selv. Men fakultetsledelsen er også oppmerksom på dette. Det er gjort endringer i dette opplegget. Gruppene skal bli mindre, og det skal innføres ambulerende gruppeledere.

Undervisningsopplegget ser ut til å medvirke til en god gjennomstrømning av studentene. Dette kan skyldes de obligatoriske aktivitetene, de varierte eksamensformene, samt fokuset på og den store mengden av undervisning og skrivearbeid i studieløpet.

Opplegget er så komplisert at det er helt avhengig av å være IT-basert. Når det først er det, er det komiteens inntrykk at det ikke krever så mye administrative ressurser, og at det IT-baserte opplegget fungerer bra.

Under institusjonsbesøket uttrykte studentene at de stort sett er fornøyde med pensum. De mener også at de får god veiledning i hva de skal lese.

Etter komiteens syn framstår imidlertid studiet som veldig ”norsk”. Dette gjelder innholdet i studiet der den naturlige innretningen mot norsk rett kompletteres av veldig få komparative og internasjonale innslag utover det som direkte følger av norske internasjonale forpliktelser. Og det gjelder språket i pensum og undervisning. Pensumet i de obligatoriske fagene er på norsk, og det er få norske studenter som deltar på de engelskspråklige valgemnene. Til forskjell fra mastergradsutdanninger i andre emner, kan man i rettsvitenskap få sin mastergrad uten å overhodet trenge å konfronteres med læremidler på fremmede språk. Det kunne vært en betydelig sterkere profilering på internasjonalisering, uten at man behøver å oppgi målet med å utdanne jurister med norsk rett som hovedferdighet. Arbeidsgiverne signaliserer dessuten behovet for jurister som kan arbeide med engelske tekster. På dette punktet avviker imidlertid ikke Det juridiske fakultetet ved UiB fra de andre norske juridiske fakultetene, og problemstillingen er derfor den samme for dem alle.

Den problembaserte undervisningen med forutgående obligatoriske seminarer og gruppearbeider framstår som effektiv, og positiv tilbakemelding ble gitt på dette punktet fra studentene under institusjonsbesøket.

Pensum og undervisning fyller kravene.

2. 7. Det skal være faglig sammenheng og tydelig progresjon i studiet

Beskrivelse

Ifølge studieplanen skal studenten de tre første studieårene følge undervisningen i overensstemmelse med den generelle utdanningsplanen for det kullet hun eller han er opptatt på. De tas i den rekkefølgen som er fastsatt i studieplanen, se punkt 2.5. ovenfor. Også kursene i strafferett og rettergang følges i den rekkefølgen som er fastsatt i studieplanen. Fakultetet kan gjøre unntak fra dette i individuell utdanningsplan. Ved undervisning og prøving på det enkelte kurs forutsettes, ifølge selvevalueringen, kunnskap fra tidligere kurs i utdanningsplanen.

Fakultetet viser til i selvevalueringen at det i oppbygningen av studiet er lagt inn en bevisst progresjon, blant annet gjennom deling av enkelte fagopplegg i to deler. Dette er gjort med forvaltningsrett og kontraktsrett. De skriver også at strukturen i studiet stiller større krav til ansvar for egen læring og selvstendighet etter hvert.

Vurdering

Det kan være et problem at lange studier har emne etter emne på samme nivå. Dette har tradisjonelt vært et ganske vanlig problem i juristutdanninger. Her har fakultetet sagt at der er bevisste på å legge det lettere stoffet først, og så det vanskelige senere i studiet. Særlig når det gjelder forvaltningsrett framstår dette også å være tilfellet.

Komiteen mener at kravet om progresjon også gjenspeiles i at en utover i studiet legger større vekt på generell metode og dypere forståelse av jussen, noe som også gjenspeiles i eksamensoppgavene og sensorveiledningene som er vedlagt selvevalueringen.

Også ved å legge større ansvar for utdanningen på enkeltstudenten etter det andre året, viser en at en vil at studentene skal stå på egne bein, noe som jurister ofte må når de skal drive forskning eller annet juridisk arbeid. Det må likevel pekes på at det var akkurat dette som ble oppfattet som det mest negative ved studiet fra studentene, som ønsket at også de siste årene av studiet hadde like omfattende oppfølging for å sikre progresjonen i studiet deres. Komiteen anser dette som et godt tiltak som fakultetet med fordel kan vurdere.

Gjennomstrømningstallene for fakultetet tyder på at det er en del forsinkelser. Men det er ikke noen alvorlige tegn som tyder på at studentene ikke kommer seg gjennom studiet på noenlunde normert tid.

Siden fakultetet har lagt vekt på at studentene ved uteksaminering skal ha gjennomgått en stor del av ulike juridiske fagområder, er det lite valgfrihet i opplegget. En økt grad av valgfrihet med større mulighet for fordypning, kunne bidra til å gi studiet en bedre progresjon. Men dette må veies mot ressursbehovet.

Først og fremst er det imidlertid masteravhandlingen ved slutten av studiet som representerer progresjonen.

Det foreligger tilstrekkelig faglig sammenheng og progresjon i studiet.

2.8. Studiet skal gi kunnskap om vitenskapelig teori og erfaring med bruk av vitenskapelig metode

Beskrivelse

Fakultetet opplyser i selvevalueringen at gjennom innføringskursene i ex.phil. og ex.fac. legges det vitenskapsteoretiske grunnlaget som videreføres i kursene i juridisk metode, gjennom bruken av metode i de enkelte kurs og i innføringskurset på masteroppgaven. Under arbeidet med masteroppgaven er mange studenter knyttet opp mot den forskningsgruppen ved fakultetet som oppgaven faglig hører til.

Vurdering

Masteravhandlingen innebærer at studentene får innsikt i vitenskapelig teori og – ikke minst – i bruk av vitenskapelig metode. Tilknytningen til forskergrupper utgjør også et verdifullt tilskudd til den metodiske skoleringen for de studentene som får denne muligheten.

Fakultetet bruker imidlertid mange eksterne veiledere. Dette kan gi grunn til bekymring med hensyn til kravene til vitenskapelig og metodisk bevissthet.

Studiene fyller de krav om kunnskap om vitenskapsteori, og erfaring med bruk av vitenskapelig metode som stilles til juridisk utdanning.

2.9. Eksamens- og vurderingsordningene skal være tilpasset den undervisning og veiledning som blir gitt og skal være egnet for å nå studiets mål

Beskrivelse

Prøvingsformen for det enkelte kurs fastsettes i studieplanen. Ifølge studieplanen skal studenten normalt prøves både ved en avsluttende prøve for det enkelte kurs og ved prøving av arbeidet med faget i løpet av kurset. Prøving i løpet av kurset kan skje ved muntlige framføringer, øvelser og lignende som må bestås for at kurset skal godkjennes, eller ved skriftlige eller muntlige prøver som inngår som tellende elementer i vurderingen. Hvis ikke noe annet er bestemt i studieplanen, skal kurset avsluttes med en individuell skriftlig prøve avholdt under kontroll ("skoleeksamen"). For at studenten skal kunne gå opp til slik avsluttende prøve på kurset, må hun eller han ha oppfylt vilkårene om godkjent deltakelse i kurset.

Fakultetet opplyser i selvevalueringen at studentene forberedes gjennom kursene på tematikk og oppgaveformer som er i samsvar med eksamensopplegget. Den kursansvarlige lærer har hånd om eksamensoppgavene og har oversikt over sensurering og nivå, med sikte på å kvalitetssikre eksamen. I tillegg skal den kursansvarlige tilse at den pedagogiske sammenhengen mellom undervisnings-/læringsopplegg, forventet læringsutbytte og eksamen blir ivarettatt.

Det er sensorveiledninger for eksamen i hvert kurs, bortsett fra for eksamen i valgemnene. Som hovedregel foretas bedømmelsen av én sensor, likevel slik at besvarelser bedømt til ikke bestått skal vurderes av to sensorer. Sensuren skal organiseres slik at det sikres et enhetlig nivå både ved den enkelte prøve og mellom de ulike emner. Skriftlige besvarelser skal så vidt mulig anonymiseres.

For masteroppgavene har fakultetet fastsatt "*Instruks om oppgavegjeving og sensur for mastergraden*" og "*Utfylende regler om rettleiing og vurdering og vurdering – masteroppgåver*". Mastergradsoppgaven bedømmes av to sensorer, hvorav den ene skal være ekstern. Normalt er den andre studentens veileder ved avhandlingsarbeidet. Dersom sensorene ikke blir enige om bedømmelsen, oppnevnes en tredje sensor til å delta ved denne.

Vurdering

Den nye studiemodellen innebærer mange eksamener. Fakultetsledelsen opplyste under institusjonsbesøket at det av ressursmessige grunner bare én sensor, unntatt hvor det er tale om ikke bestått og klagesensur. Likevel er ressursinnsatsen i eksamen stor. Dette motvirker et generelt ønske fra myndighetene ved omlegging av studieordningen i forbindelse med Kvalitetsreformen om å føre ressurser over fra eksamen til undervisningen, se St.meld. nr. 27 (2000-2001) kapittel 5, særlig 5.3.5. Ulik sensorordning ved ordinær sensur og klage kan dessuten motivere studenter til å klage, men dette må aksepteres ved at dette er lovpålagt etter universitetsloven § 3-9 (5).

Komiteen hørte imidlertid ikke mange negative kommentarer til eksamens- og sensurordningen under institusjonsbesøket, verken fra studenter eller lærere. Det eneste som

ble anført som et problem, kom fra de studenttillitsvalgte, som ikke var fornøyde med at det kun var én sensor på eksamen. Dette er det imidlertid anledning til ifølge universitetsloven. Det kan likevel pekes på at det var en høy andel studenter som tok opp igjen en eksamen, men dette er et generelt problem i en utdanning for en profesjon som legger, noen ganger overdrevent, sterk vekt på karakterresultater. Komiteen konstaterer at fakultetet har valgt denne ordningen ut fra en avveining av fordeler og ulemper.

Eksamens- og vurderingsordningene fyller kravene.

2.10. Opplegg for og gjennomføring av eventuell praksis skal være relatert til studiets mål, den øvrige undervisningen og den kompetansen kandidatene skal ha ved gjennomført studium

Beskrivelse

Fakultetet opplyser i selvevalueringen og under institusjonsbesøket at de pr. dags dato ikke har ressurser til å gjennomføre annen praksis som del av studiet enn at studentene i løpet av 1. studieår skal være til stede under en rettssak i Bergen tingrett. Dette inngår som eget krav i kurset Juridisk metode.

I tillegg kommer de studentene som arbeider som saksbehandler ved Jussformidlingen eller tilsettes som arbeidsgruppeleder. Ifølge fakultetets egnevaluering har disse to praksiserfaringene vist seg å ha betydning når disse studentene søker seg arbeid etter avsluttet utdanning.

Fakultetet mener allikevel ikke at det er behov for obligatorisk praksis på grunn av at undervisningen foregår etter prinsippet om problembasert læring. Måten de jobber på er så praksisnært at det etter deres mening reduserer det behovet for praksis som er uttrykt i kandidatundersøkelsen.

Vurdering

Studiet har ikke obligatorisk praksis. Det kom fram under institusjonsbesøket at dette er en bevisst policybeslutning fra fakultetsledelsen. Fakultetets syn er at praksisen læres bedre når man kommer i arbeid etter studiet. Kandidatundersøkelser viser at studentene savner praktisk opplæring i hvordan yrket skal utøves, men denne undersøkelsen ble foretatt før dagens ordning, som legger langt mer vekt på fremstilling i skrift og tale, ble innført. Komiteen ser ikke bort fra at innslag av praksis vil kunne virke positivt for studiene, bl.a. for studentenes motivasjon – erfaringene fra Tromsø kan tyde på dette – men komiteen konstaterer at fakultetet har valgt å prioritere teori og akademisk fremstilling av jus, og har ikke innvendinger mot dette.

Konklusjon på punkt 2.

Det foreligger en plan for studiet, og alle kravene som stilles til studieplanen er oppfylt, jf NOKUTs forskrift § 2-2 (2).

3. Institusjonen skal ha et stabilt fagmiljø knyttet til studiet jf § 2-2 (3).

- Størrelsen på fagmiljøet angis i årsverk, og skal være tilpasset undervisnings- og veiledningsbehovet for studiet, samt den forskning og det faglige eller kunstneriske utviklingsarbeidet som skal utføres.
- Minst 50 % av fagmiljøet knyttet til studiet skal være ansatte med hovedstilling på institusjonen.
- Minst 50 % av fagmiljøet skal dekkes av ansatte med førstestillingskompetanse, av disse skal minst 25 % være professorer.
- Institusjonen skal ha ansatte i hovedstilling innenfor studiets kjerneområde(r).
- Fagmiljøet skal vise til resultater fra forskning eller faglig/kunstnerisk utviklingsarbeid og delta aktivt i faglige nettverk.
- For områder der institusjonen har behov for supplerende kompetanse, skal det legges fram en realistisk plan for hvordan denne skal skaffes.

3.1. Størrelsen på fagmiljøet angis i årsverk, og skal være tilpasset undervisnings- og veiledningsbehovet for studiet, samt den forskning og det faglige eller kunstneriske utviklingsarbeidet som skal utføres

Beskrivelse

Antall årsverk i ulike stillingskategorier fremgår av tabellen nedenfor (s.20). Det er i tillegg angitt hvor stor andel de ulike stillingsgrupper står for av de arbeidstidene som direkte brukes på henholdsvis undervisning og veiledning (U+V) og forskning og utviklingsarbeid (FoU), og annet. De ansatte med førstestillingskompetanse (1.st.komp) og professorene er skilt ut.

UiB har spesifisert hva som ligger i ”annet” slik: sensur, administrasjon, deltakelse i styrer, råd og utvalg, grads- og stillingsbedømmelser, retting og kommentering av obligatoriske oppgaver (50 %). (Gjeldet bare de som er tilsatt i hovedstilling ved fakultetet.)

Ved beregningene er det tatt utgangspunkt i opplysningene fra fakultetet rapportert i dokumentet *Fakta om mastergrads- og doktorgradsstudiet i rettsvitenskap Ved Universitetet i Oslo, Tabell 13, Faglig innsats i master- og doktorgradsstudiet, målt i årsverk*. For mastergradsstudiet er det også oppført FoU for personer uten førstestillingskompetanse. Tallene bygger på fakultetets opplysninger om situasjonen per 01.05.2007.

Tabell I: Oversikt over fagmiljøet på mastergradsstudiet, inkludert studentårsverk og stipendiatenes FoU

	totalt	1.st.komp	professor	1.st.komp	professor¹
årsverk U+V	24,8	5,9	3,5	24 %	58 %
årsverk FoU	37,5	18,2	9,0	49 %	49 %
årsverk annet	10,8	6,6	4,3	61 %	66 %
totalt	73,1	30,68	16,8	42 %	55 %

Tabell II: Oversikt over fagmiljøet på mastergradsstudiet, inkludert stipendiatenes FoU, uten studentårsverk

	totalt	1.st.komp	professor	1.st.komp	professor
årsverk U+V	15,4	5,94	3,46	39 %	58 %
årsverk FoU	37,5	18,19	8,99	49 %	49 %
årsverk annet	10,8	6,55	4,31	61 %	66 %
totalt	63,7	30,68	16,8	48 %	55 %

Tabell III: Oversikt over fagmiljøet på mastergradsstudiet, uten stipendiatenes FoU og studentårsverk

	totalt	1.st.komp	professor	1.st.komp	professor
årsverk U+V	15,4	5,9	3,5	39 %	58 %
årsverk FoU	23,6	18,2	9,0	77 %	49 %
årsverk annet	10,8	6,6	4,3	61 %	66 %
totalt	49,7	30,68	16,8	62 %	55 %

Tabell IV: Oversikt over fagmiljøet på mastergradsstudiet, inkludert studentårsverk, uten stipendiatenes FoU

	totalt	1.st.komp	professor	1.st.komp	professor
årsverk U+V	24,8	5,9	3,5	24 %	58 %
årsverk FoU	23,6	18,2	9,0	77 %	49 %
årsverk annet	10,8	6,6	4,3	61 %	66 %
totalt	59,1	30,68	16,8	52 %	55 %

¹Andel professorer av ansatte med førstestillingskompetanse

Vurdering

Komiteens forståelse av hvem som omfattes av begrepet "fagmiljøet" er alle som bidrar til mastergradstudiet med undervisning, veiledning og forskning. Både de som er fast ansatte ved fakultetet og de som er timebetalte omfattes. Forskningen som utføres av dem som inngår i fagmiljøet for masterprogrammet, medregnes i sin helhet, da det ikke er meningsfullt å foreta en oppdeling mellom forskning som er relatert til mastergradsstudiet og forskning som er relatert til ph.d.-studiet. Siden "fagmiljøet" også omfatter forskning gir ikke tallene over noe klart svar på hvor stor del av den samlede undervisning en mastergradstudent i juss vil få av personer med førstestillingskompetanse i løpet av studietiden, og heller ikke hvor stor andel av den totale undervisning som fakultetet tilbyr på studiet som utføres av slike personer. Det er heller ikke foretatt noen sammenligning med andre studier på dette punkt.

Størrelsen på masterstudiets fagmiljø utgjør 63,7 årsverk.

Gjennomføringen av kvalitetsreformen og den nye studiemodellen må så langt sies å være vellykket. Men bemanningssituasjonen er prekær, og reformen har økt presset på lærerne. Den økte kontakten mellom lærere og studenter som reformen har ledet til, er positiv sett fra et undervisningssynspunkt, men har bidratt til økt arbeidspress for lærerne. Det er en fare for at dette går ut over forskningen.

Komiteen mener det er et behov for å se på om omregningsnøklerne – det vil si reglene for hvilken arbeidsinnsats som anses å ligge bak hver undervisningstime – avspeiler den reelle arbeidsbyrden. Et svakt punkt ved omregningsmodellen er at den er lite treffsikker i forhold til den reelle arbeidsbelastning. Noen typer undervisning kan få for god uttelling, spesielt hvor samme undervisning holdes mange ganger eller hvor undervisningsopplegget er lagt opp av andre. På den annen side kan den økte studentkontakten som reformen har ført med seg ha ledet til at atskillig studentrelatert arbeid ikke tas i betraktning i omregningsmodellen.

Fakultetet benytter seg i stor grad av studentlærere som arbeidsgruppeledere på 1. og 2. studieår. Det er mange søkere på disse stillingene, og fakultetet kan derfor velge blant gode studenter. Ideelt sett burde kvalifiserte lærere stått for denne undervisningen også. Men komiteen er enig med fakultetet i at ordningen er tilfredsstillende i betraktning av at det ikke finnes det tilstrekkelig antall kvalifiserte lærere, og kvalifiserte lærere følger dessuten opp undervisningen. En positiv bivirkning er at opplegget gir godt læringsutbytte for studentlærerne selv.

Bortsett fra studentlærerne har fakultetet bare et beskjedent antall eksterne lærere.

Slik komiteen ser det, er Det juridiske fakultet i Bergen et velutviklet juridisk fakultet, med høyt kvalifisert personale. Til tross for at ressursene anvendes på et nivå som nærmer seg det kritiske, tilbyr det derfor et miljø som er egnet til å fylle undervisnings- og veiledningsbehovet på et nivå som tilfredsstiller forskriftens krav.

3.2. Minst 50 % av fagmiljøet knyttet til studiet skal være ansatte med hovedstilling på institusjonen

Beskrivelse

Hovedstilling er alle de interne ansatte, unntatt de som har II'er-stillinger eller mindre enn 50 % stilling på fakultetet. Det juridiske fakultet ved UiB har ingen ansatte i mindre enn 50 % stilling, bortsett fra én i professor II-stilling.

Vurdering

Ifølge tallene som er rapportert inn, har om lag 94 % av de ansatte hovedstilling på fakultetet. Kravet om at minst 50 % av fagmiljøet knyttet til studiet er ansatte i hovedstilling på institusjonen er oppfylt.

3.3. Minst 50 % av fagmiljøet skal dekkes av ansatte med førstestillingskompetanse, av disse skal minst 25 % være professorer

Beskrivelse

Tabell I - IV i punkt 3.1. overfor viser hvor stor andel av fagmiljøet som har førstestillingskompetanse, og hvor mange av disse som er professorer. De ulike tabellene representerer ulike måter å regne dette ut på, avhengig av hvem som er omfattet av begrepet "fagmiljø".

Tabell I inkluderer alle tall, også studentårsverk og stipendiatenes bidrag til FoU. Ifølge denne tabellen utgjør ansatte med førstestillingskompetanse 42 % av fagmiljøet.

Tabell II - som er basert på at stipendiatenes bidrag til FoU er inkludert i fagmiljøet, men ikke studentårsverk - viser at ansatte med førstestillingskompetanse utgjør 48 %.

Tabell III - som er basert på at både stipendiatenes bidrag til FoU og studentårsverk ikke er med i fagmiljøet – viser at ansatte med førstestillingskompetanse utgjør 61,7 %.

I tabell IV er studentårsverkene inkludert, mens stipendiatenes bidrag til FoU er holdt utenfor. Denne tabellen viser at ansatte med førstestillingskompetanse utgjør 51,9 %.

Blant de med førstestillingskompetanse er 55 % professorer uavhengig av hvilken tabell som legges til grunn.

Vurdering

Det er ikke helt klart hvordan dette forholdstallet skal beregnes, og komiteen har derfor utført flere beregninger under noe ulike forutsetninger, se tabellene foran.

Komiteen mener at det vil være unaturlig å si at stipendiatenes årsverk som går med til FoU

ikke skal medregnes i fagmiljøet. Reelt sett bidrar de også til forskning og utvikling. Deres årsverk må derfor regnes med fullt ut i fagmiljøet. Men kriteriene gir her uheldige resultater, da stipendiatene er en forutsetning for å rekruttere til faste stillinger. Dersom stipendiatenes forskning regnes inn, ville dette også bety at et mer forskerutdanningsaktivt fakultet får en dårligere bedømmelse enn et passivt. På denne bakgrunn ønsker et mindretall av komiteens medlemmer å holde stipendiatenes bidrag til FoU utenfor fagmiljøet, med begrunnelsen at deres arbeid med forskning og utvikling er en del av deres opplæring.

Komiteen legger videre til grunn at det ikke vil gi god mening å konstatere at fakultetet, på grunn av den i og for seg vellykkede studentundervisningen, ikke oppfyller kriteriet. Komiteen fremhever videre at de kriteriene som reglene legger til grunn for masterstudier, her blir benyttet for hele studiet – også den del som i andre studier faller under bachelor-graden, der kriteriene er mindre krevende; dette innebærer at reglene i realiteten er strengere for integrerte masterstudier som de juridiske, enn for studier som er delt i bachelor- og mastergrad.

Komiteens alternative beregninger viser at fakultetet oppfyller kriteriet dersom verken stipendiatenes bidrag til FoU eller studentundervisningen regnes med i fagmiljøet. Kriteriet er også oppfylt dersom stipendiatenes bidrag til FoU ikke er med i beregningen, uavhengig av om studentundervisningen er med eller ikke. Hvis derimot stipendiatenes bidrag til FoU regnes med, er kravet om at 50 % av fagmiljøet skal dekkes av ansatte med førstestillingskompetanse ikke oppfylt, se Tabell II. Komiteens flertall anser derfor på bakgrunn av begrunnelsen angitt ovenfor, at fakultetet på denne delen ikke oppfyller kriteriene, men understreker at kriteriene er uheldige.

Kravet om at 25 % av de ansatte med førstestillingskompetanse skal være professorer er oppfylt.

Komiteen vil tilføye at den er kritisk til de kvantitative kriteriene som reglene oppstiller. Kriteriene er ikke basert på noen vurdering av behovet for undervisning i det aktuelle studium eller på noen allmenn, for eksempel europisk, konsensus om hvordan undervisningen ved et juridisk fakultet bør legges opp. Kriteriene kan dessuten gi uheldige incitamenter for institusjonene: Den enkleste måten å oppfylle kriteriene på vil være å kutte ned på undervisningen, typisk studentledet undervisning eller undervisning ved timelærere. Studentene er selvfølgelig ikke tjent med dette. De kvantitative kriteriene gjenspeiler heller ikke hvilken faglig profil professorer og personer med førstekompetanse bør ha for best å oppfylle institusjonens behov. De kvantitative kriterier kan gi incentiv til å foreta ansettelser som ikke på sikt vil være i institusjonens interesse.

At normen for masterstudiet brukes for hele studiet virker i fakultetets disfavør. Prosenttallene reflekterer neppe noen allmenn konsensus om hvordan forholdene ved europeiske juridiske fakulteter bør være.

Det er paradoksalt at eventuell studentundervisning, og mer generelt gruppeundervisning ved timelærere, vil gi uheldige utslag på prosenttallene. Alternativet vil være mindre gruppeundervisning. I alt finner komiteen NOKUTs kvantitative kriterier tilfældige og kontraproduktive.

3.4. Institusjonen skal ha ansatte i hovedstilling innenfor studiets kjerneområde(r)

Beskrivelse

Alle kursansvarlige innen de obligatoriske kursene (kjernekursene) og i alle valgemenene har hovedstilling ved fakultetet.

Vurdering

Kriteriet er oppfylt.

3.5. Fagmiljøet skal vise til resultater fra forskning eller faglig/kunstnerisk utviklingsarbeid og delta aktivt i faglige nettverk

Beskrivelse

Fakultetet opplyser i selvevalueringen at de søker å utvikle forskningen med sikte på tilstrekkelig faglig bredde til å kunne gi forskningsbasert undervisning i alle sentrale fag på mastergrads- og ph.d.-studiet. De sier videre at fakultetet kan ikke ta mål av seg til å dekke alle juridiske fagområder med forskningskompetanse, men må satse på å bygge opp kompetanse på samfunnsmessig viktige rettsområder. Ved å utvikle spisskompetanse innenfor satsingsområdene og etablere nettverk og samarbeid med andre forskningsinstitusjoner i Norge og i utlandet, søker fakultetet ifølge selvevalueringen å få en best mulig oppbygging av egen kompetanse.

Fakultetet opplyser videre at det forskes innenfor et bredt spekter av nasjonal og internasjonal rett, og så vel privatrettslige som offentligrettslige fagfelt. De skriver videre at i dette ligger også tilpasning til internasjonale krav og utfordringer i tråd med den generelle samfunnsutviklingen. Globalisering og europeisering av retten har stilt rettsvitenskapen overfor helt nye utfordringer for å møte de samfunnsmessige behov for utvikling av rettssystemet og juridisk kompetanse.

I tillegg vil fakultetet satse særskilt på utvikling av forskningsprosjekter innenfor området demokrati og rettsstat, som er utpekt som mulig satsningsområde for Universitetet i Bergen. I samsvar med universitetets satsing på marin forskning, utviklingsforskning og regionsforskning har fakultetet også satset på energi- og ressursforvaltningsrett med særlig vekt på havrett, kystsoneforvaltning og utnytting av marine ressurser som er områder som dekker flere av stipendiatenes avhandlingsprosjekter.

Ifølge selvevalueringen har fakultetet et sterkt forskningsmiljø innenfor strafferett, straffeprosess og politirett, der fakultetet er ledende i Norge og blant de ledende i Norden. Fakultetet sier videre at de også har sterke forskningsmiljøer innen sentrale formuerettslige fag som kontraktsrett, tingsrett, selskaps- og sammenslutningsrett, gjeldssøkingsrett, penge- og kredittrett og erstatningsrett. De nevner også forvaltningsrett og kommunalrett som et sentralt område der fakultetet må regnes som ledende. I tillegg opplyser fakultetet at de gjennom mange år hatt en sterk profil med vekt på helse- og sosialrett og trygderett, som kan

sammenfattes under benevnelsen velferdsrett.

EU/EØS-rett er et relativt nytt rettsområde, der det ved fakultetet har bygget opp kompetanse på viktige områder, særlig innenfor regulering av innkjøp til offentlige og halvoffentlige institusjoner og virksomheter. Også innenfor fagfelt som er tatt opp av våre forskere og som har fått stor oppmerksomhet, er internasjonale rettslige institusjoner og menneskerettigheter. Innenfor rettsteori og rettsfilosofi har fakultetet bygget opp en sterk kompetanse.

Fakultetet har oppnådd ekstern finansiering til 26 prosjekter. Ett prosjekt er finansiert fra EUs 6. rammeprogram. Norges forskningsråd har finansiert 12 prosjekter hvori der inngår to postdoktorstipend og fem doktorgradsstipend. L. Meltzer Høyskolefond, Universitetsfondet, Frihagens offentligrettslige minnefond og Forskningsrådet/UiB har finansiert 13 prosjekter.

På nasjonalt plan har fakultetet samarbeid med de øvrige juridiske fakultetene. Det holdes årlig et nasjonalt doktorgradsseminar der arrangementet går på omgang mellom de tre juridiske fakultetene. Videre arrangeres årlig et nasjonalt fakultetsmøte i rettsvitenskap.

Fakultetet har til sammen 74 avtaler med utenlandske juridiske fakultet. Flere av avtalene er etablert med utgangspunkt i nettverk som fakultetets vitenskapelige tilsatte har vært eller er deltakere i.

Vurdering

Fakultetet er et forskningsaktivt fakultet, og i den rettsteoretiske debatten omtales "Bergens-skolen" som en profilert aktør. Fakultetet fyller uten tvil kravene.

3.6. For områder der institusjonen har behov for supplerende kompetanse, skal det legges fram en realistisk plan for hvordan denne skal skaffes

Beskrivelse

Fakultetet mener ifølge selvevalueringen å ha kompetansemessig dekning innen studiets fagområder samtidig som fakultetet har kapasitetsmessige og sårbarhetsmessige problem på grunn av lavt antall tilsatte innen enkelte av fagområdene. Innen noen av fagområdene vil det ikke være aktuelt å erstatte med egne tilsatte den spisskompetanse fakultetet i dag benytter i undervisningen gjennom forskere fra andre fakultet. Dette fordi omfanget av undervisningen er lite, og at spisskompetansen ikke ligger innen de vekstområdene fakultetet prioriterer i sin forskningsstrategi.

Vurdering

Det framgår av selvevalueringen og under institusjonsbesøket at fakultetet ser behov for og ønsker flere vitenskapelig ansatte. Fakultetet har støtte fra universitetsledelsen i dette, men de økonomiske ressursene for å kunne realisere planene er ikke på plass.

Personressursene utgjør en annen "flaskehals". Her jobber imidlertid fakultetet planmessig via rekrutteringen til ph.d.-programmet med å på sikt forbedre rekrutteringen.

Komiteen mener imidlertid at behovet for supplerende kompetanse ikke er så stort at en konkret plan ville være en forutsetning for virksomheten.

Konklusjon på punkt 3.

Fakultetet oppfyller kriteriene i NOKUTs forskrift § 2-2 (3), bortsett fra kriteriet om andel førstestillingskompetanse i fagmiljøet.

4. Infrastrukturen skal være tilpasset organisering og undervisningsform og relateres til studiets mål jf § 2-2 (4).

- Tekniske og administrative tjenester skal være tilpasset studiet og antall studenter.
- Studentene skal sikres tilstrekkelig tilgang på IKT- ressurser.
- Bibliotekstjenestene skal være lett tilgjengelige og i samsvar med studiets faglige innhold og nivå.
- Institusjonen skal ha egnede lokaler til undervisning og forskning.

4.1. Tekniske og administrative tjenester skal være tilpasset studiet og antall studenter

Beskrivelse

Det opplyses i fakultetets selvevaluering at fra 2006 ble organiseringen av IT-tjenester ved UiB lagt om ved at fakultetenes IT-tilsatte ble overført til den sentrale IT-avdelingen. Brukertjenester ivaretas pr telefon, fjernstyring av den enkeltes PC eller i form av ”utrykningshjelp”. Fakultetet har en administrativt tilsatt som har kompetanse til å bistå de ansatte med en viss grad av førstelinje tjenester.

IT-avdelingen har opprettet en PC-vakttjeneste for fakultetets studenter ved hjelp av studentmedarbeidere (10 timer pr dag, 5 dager i uka). PC-vaktene har tilsyn med de skriverne studentene har tilgang til, samt de undervisningsrom som er felles for alle fagmiljøer ved universitetet og som har PC-styrt projeksjonsutstyr. PC-vaktene kan bistå studenter med IT relaterte problemer. I forhold til studentene anses omorganiseringen som en styrking.

Fakultetet har etablert et eget informasjonssenter for studentene. Informasjonssenteret er, utenom oppstartsuken om høsten, betjent fra kl 9 – 14, mandag – fredag.

De administrative funksjonene er delt i seksjoner med bl.a. en egen Studieseksjon. Innen denne seksjonen er det en tilsatt knyttet til hvert enkelt studieår med totalansvar for alle oppgaver knyttet til undervisningsopplegget, bl.a. undervisningsplanlegging, gjennomføringen og eksamen. I tillegg kommer oppgaver knyttet til studieveiledning, internasjonalisering, informasjonsarbeid og ikke minst saksbehandling. Til Studieseksjonen er det knyttet 13.5 årsverk, hvorav tre er studentmedarbeidere.

Vurdering

De tekniske tjenestene som tilbys ble ikke opplevd som noe problem av de brukerne komiteen intervjuet under institusjonsbesøket. De som sa de opplevde problemer, rapporterte at de visste hvor de skulle henvende seg, og fikk stort sett dekkende hjelp. Ved inspeksjon av områdene fremstod tilbudet som lett tilgjengelig, og som fungerende.

Informasjonstjenester fremstod i forbindelse med besøket som høyt utviklet og vel fungerende. Det er lagt opp til at informasjon skal finnes på egne sider på internett, som

studenter kan logge seg inn på. Disse ser ut til å fungere meget bra. Det fremkom ingen klager fra brukerne på disse tjenestene. Det tyder på at informasjon som fremkommer her er relevant, tydelig og lett tilgjengelig for studentene.

Informasjonssenteret ligger sentralt og lett tilgjengelig for brukerne, og hadde rimelige åpningstider.

Administrasjonen for fakultetet er også godt proporsjonert i forhold til studentantallet, og ser ut til å levere den nødvendige støtte og veiledning til driften. Det er utarbeidet en egen håndbok for administrasjonen der de ansatte lett kan finne frem til de gjeldene rutinene for ulike deler av virksomheten. Dette må ses som positivt for å oppnå likebehandling av studenter som henvender seg til administrasjonen.

Servicen som ytes overfor studentene, er lett tilgjengelig og godt organisert. Komiteen anser de tekniske og administrative tjenester som godt tilpasset til studiet og antall studenter.

4.2. Studentene skal sikres tilstrekkelig tilgang på IKT- ressurser

Beskrivelse

Ifølge selvevalueringen disponerer studentene 3 opprinnelige PC-stuer med til sammen 54 PC-er. I tillegg har fakultetet ombygd 5 lesesaler er til PC-arbeidsplasser med til sammen 103 PC-er. Ut over dette har fakultetet 814 vanlige lesesalsplasser. Til PC-ene er det knyttet to kopimaskiner med skriver- og scanningfunksjon.

I tillegg er det i fakultetsbiblioteket 20 PC-arbeidsplasser og 60 arbeidsplasser hvor private PC-er kan benyttes.

Ifølge fakultetets evalueringer var det i kullet som startet høsten 2005, 92 % av studentene som hadde egen PC, hvorav 83 % var knyttet til Internett (N=319). Studentene har tilgang til Lovdata via internett.

Det er etablert et trådløst nett i Jus-bygget for studentenes personlige PC-bruk.

Vurdering

Det antas at slik jussutdanningen ved UiB er lagt opp, er det et stort behov for PC-er til bruk i oppgaveskrivning og til research og kildesøk. Det er derfor nødvendig å ha både tilgang til nok arbeidsstasjoner, og at disse har adgang til relevante og gode databaser.

Tilgjengeligheten fremstår både på papiret og ved besiktigelsen som god, og det fremkom ikke klager fra de intervjuede brukerne i forbindelse med komiteens besøk. Dette kan nok skyldes at studenter i dag i langt større grad enn før har egne PC-er, særlig bærbare.

Tjenestene som tilbys er vel tilpasset de behovene en student på studieprogrammet vil ha. Det er tilgang til alle de relevante dataprogrammer for generell bruk, som Office og nettlesere. Relevante databaser og juridiske nettressurser er også tilgjengelige.

Tilgangen til IKT-ressurser er god, og kravet i forskriften er oppfylt.

4.3. Bibliotek tjenestene skal være lett tilgjengelige og i samsvar med studiets faglige innhold og nivå

Beskrivelse

Bibliotek tjenestene er beskrevet i selvevalueringen, og også besiktiget av komiteen.

Fakultetsbiblioteket ligger i Jus-bygget. Foruten de nevnte antall arbeidsplasser (punkt 4.2.), har biblioteket publikumsterminaler for søk og oppslag. Biblioteket har et personale på syv fast ansatte; to jurister, tre bibliotekarer og to på kontorsiden. I tillegg kommer noe ekstrahjelp, særlig juridiske studenter. Studenter og ansatte ved fakultet kan bestille en bibliotekar som setter av tid og gir hjelp til å finne fram til relevant litteratur og informasjon fra databaser og Internett.

Biblioteket, inkludert EDC (Europeisk dokumentasjonssenter) har en samling på rundt 100.000 bind og abonnerer på rundt 2500 forskjellige tidsskrifter, domssamlinger, lovsamlinger, stensiler og årbøker - trykte og ikke minst et voksende elektronisk tilbud. Biblioteket anskaffer så godt som all norsk juridisk litteratur, det meste fra øvrige nordiske land samt standardverk og lignende innen sentrale emner eller innen emner av interesse for forskerne fra en rekke øvrige land. Biblioteket deltar med undervisning for studentene i begynnelsen av hvert år og i skrivekurset for masterstudentene. For utenlandske studenter gir fakultetet hvert semester opplæring i bibliotekbruk. Biblioteket arrangerer kurs for stipendiater, ansatte og utenlandske forskere om forskjellige databaser, web-sider, EU/EØS-kilder med videre.

Biblioteket har registrert en økning i besøk i biblioteket fra 71 000 besøk i 2002 (året før kvalitetsreformen) til antatt ca 120.000 i år. Det er studentenes bruk av biblioteket som øker. Det har også vært en økning i antall lån på Bibsys, antall innlån fra andre biblioteker, og antall besøk på web og i databasene. Biblioteket har siden 1996 utarbeidet nettbibliografier og nettveiledninger.

Vurdering

Biblioteket er vel tilrettelagt for studentene. Det ligger sentralt på fakultetet og har rimelige åpningstider. Biblioteket er godt tilpasset studentenes behov, og inneholder blant annet sentral litteratur fra de fag som er på pensumlisten. De mest sentrale pensumbøkene er plassert i egne hyller. Disse inneholder også bøker som er på pensumlistene ved de andre jusstudiene i Norge, slik at studenter lett hadde tilgang til alternativ litteratur innenfor det fagområdet de studerte. Det er også god tilgang til referansesamlinger, domssamlinger, lovkommentarer og juridisk litteratur, og det elektroniske biblioteket er bra.

Opplæringstilbudet for brukerne antas å forenkle studentenes bruk av biblioteket, og utvidet service gis utenlandsstudenter. Slik det ble framstilt under institusjonsbesøket, oppfattet komiteen servicen som gis av de ansatte som veldig god. Det er både bibliotekfaglig og juridisk kompetanse i bibliotekstaben, noe som gjør at servicen og organiseringen er vel tilpasset studiet.

Bibliotekstjenestene fyller kravene om lett tilgjengelighet, og samsvarer med studiets faglige innhold og nivå.

4.4 Institusjonen skal ha egnede lokaler til undervisning og forskning

Beskrivelse

Opplysningene om lokalene bygger også på selvevalueringen og komiteens besiktigelse.

På Jus-bygget disponerer fakultetet fire auditorier (350, 250, 105 og 107 plasser, 11 seminarrom (ett med 62 plasser, de øvrige mellom 26 og 40) og 7 kollokvierom - alle med åtte plasser (vedlegg 6). Det opplyses i selvevalueringen at etter tidligere studieordning var dekningsgraden og størrelsen på undervisningslokalene tilfredsstillende. Men med ny studieordning som forutsetter mer smågruppe- og storgruppeundervisning er undervisningslokaler, og da spesielt gruppe- og seminarrom, et problem for fakultetet. Dette gjelder i særlig grad romstørrelsen. Med arbeidsgrupper på 10-12 studenter, og dermed seminargrupper på 30-36 studenter, har fakultetet måttet leie rom på byen inntil man kunne bytte om på noen eksisterende seminarrom og lesesaler for å få større rom til de gruppebaserte undervisnings-/læringsoppleggene. Men dette er ikke nok når de leide undervisningsrommene gradvis bygges om til kontorformål. Det sies videre i selvevalueringen at i forbindelse med et planlagt nybygg på Juss-byggets parkeringsplass (ferdigstilling høst 2008), er det lagt inn seks grupperom og to seminarrom med størrelse ut fra fakultetets behov.

Alle auditorier og seminarrom på Jus-bygget inngår i UiBs bestillingsbase av undervisningsrom. Selv om fakultetet har førsteprioritet ved bestilling innen hvert semesters begynnelse, er presset fra andre fagmiljøer så store på disse lokalene at fakultetet til tider har problem med for eksempel å få arrangert gjesteforelesninger i egnete rom.

Vurdering

Fakultetet har gode lokaler til undervisning og forskning i et arkitektonisk veldig tiltalende miljø.

Ved intervju av brukerne og JSU under institusjonsbesøket framkom det ingen kritiske kommentarer på disse delene, annet enn at det er noe vanskelig å finne nok plasser til undervisningen i smågrupper når det er større press enn normalt på rommene. Med det kommende tilbygget vil også smågruppeundervisningen ha tilfredsstillende plass. Antallet lesesaler var det heller ingen kommentar til.

Ved besiktigelsen komiteen foretok framsto lokalene som ryddige, velholdte og lett tilgjengelige for gjennomsnittsbrukeren. Det var godt med plass, og ingen av de som ble spurt av komiteen, opplevde plassmangel som noe problem. Renholdet kunne være et problem oppgav en student, men det ble av andre studenter pekt på at skylden måtte deles mellom universitetet og studentene selv. Dersom det oppstod problemer med rommene, oppgav de spurte studentene at de visste hvordan de skulle gå frem for å rapportere problemet til ansvarlige på fakultetet.

Det kunne vært bedre tilrettelagt for funksjonshemmede i de eldre delene av bygget. Det finnes heis i bygget, men dørstokker, manglende toalettfasiliteter, og manglende automatiske døråpnerer er en svakhet i det gamle bygget. Dette er noe som bør forbedres.

Dagens antall på lesesaler anses tilfredsstillende. Det er derimot for få grupperom, men komiteen finner at den planlagte utbyggingen vil dekke behovet.

Lokalene er meget godt egnet til sitt formål.

Konklusjon på punkt 4.

Infrastrukturen er tilpasset organisering og undervisningsform og relateres til studiets mål, og alle kravene i NOKUTs forskrift § 2-2(4) er oppfylt.

5. Institusjonen skal delta aktivt i internasjonalt samarbeid innenfor fagområder med relevans for studiet jf § 2-2 (5).

Beskrivelse

Ifølge selvevalueringen har fakultetets studenter mulighet for studentutveksling med utenlandske juridiske fakultet gjennom 74 avtaler fakultetet selv har. I tillegg har UiB 78 bilaterale avtaler med utenlandske universitet. Fakultetets egne avtaler er enten blitt til gjennom de vitenskapelig tilsattes internasjonale kontaktnett, eller fakultetets deltakelse i nettverk slik som Rotterdam-nettverket hvor 30 juridiske fakultet deltar, og Can-Würzburg-nettverket med 11 juridiske fakultet.

Fakultetet deltar i TUNING-prosjektet sammen med 30 europeiske juridiske fakultet. Det juridiske fakultet i Bergen representerer de norske juridiske fakultetene i styringsgruppen for prosjektet.

Videre deltar fakultetet i prosjektet EuroFaculty – Kaliningrad, Section Law, sammen med de juridiske fakultetene ved Georg-August-Universität Göttingen og Uppsala Universitet. Foruten at flere av fakultetets lærere har vært i Kaliningrad og holdt pedagogiske og juridiske kurs, har fem vitenskapelige tilsatte og ni studenter fra Kaliningrad hatt studieopphold i Bergen.

Gjennom det vitenskapelige personalets faglige kontakter med utenlandske kollegaer, er det både etablert kursopplegg i Bergen med utgangspunkt i den bilaterale avtalen mellom UiB og University of Washington, og etablert en professor II-stilling i rettsøkonomi som innehas av en professor fra Philipps-Universität Marburg.

Fakultetet har benyttet de midler man fikk gjennom Utdanningskvalitetsprisen til å øke stabens innsikt i problembasert læring gjennom bl.a. studiebesøk til de juridiske fakultetene i Uppsala og Maastricht. I tillegg forventes samarbeidet gjennom TUNING-prosjektet å tilføre fakultetet innsikt i langt flere juridiske fakultetets pedagogiske arbeid.

Vurdering

Antallet studentutvekslingsavtaler er på et godt nivå for et fakultet av tilsvarende størrelse. Tilstrekkelig internasjonalt forskningssamarbeid fins også. Det er et positivt trekk at man har kunnet utnytte samarbeidet også for å oppnå felles kurs og tjenester.

Det internasjonale samarbeidet er tilfredsstillende.

Konklusjon på punkt 5.

Fakultetet deltar aktivt internasjonalt samarbeid innenfor fagområder med relevans for studiet, jf NOKUTs forskrift § 2-2 (5).

6. Det skal være ordninger for internasjonalisering på studiet jf § 2-2 (6).

Beskrivelse

Fakultetet oppgir i selvevalueringen å ha pr dags dato til sammen 74 avtaler med utenlandske juridiske fakultet. Disse avtalene er dels gjennom Erasmus-programmet (58 avtaler fordelt på 19 land), Nordplus nettverket innen juss (12 fakultet), og fire bilaterale avtaler; Australia (1 avtale), Storbritannia (2 avtaler) og USA (1 avtale). I tillegg kan jusstudentene reise til utenlandske universitet utenom Europa som UiB har bilaterale avtale med. UiB har 78 slike avtaler, men bruk av disse for fakultets studenter forutsetter at vedkommende universitet har et juridisk fakultet. Fakultets antall avtaler vil fra og med 2007 økes med 2 avtaler; Wuhan University Law School, Kina og Dundee University, Faculty of Law, Skottland.

Avtalene med de juridiske fakultetene ved Bond University (Australia), Hamline University (USA) og Philipps-Universität Marburg (Tyskland) omfatter også studenter. Studentene nyter også godt av sine veilederes personlige internasjonale nettverk, i forbindelse med planlegging av utenlandsopphold og valg av masteroppgave.

For studenter fra utlandet har fakultetet gitt følgende kurs på engelsk i 2006 (norske studenter kan også ta kursene som valgemne):

Economic Analysis of Law
EU and EEA International Public and Utilities Contract Law
Legal Philosophy
Comparative Company Law with Law and Economics
Competition Law
Comparative Private Law
Comparative Company Law
Economic, Social and Cultural Human Rights
International Humanitarian Law
International Law and the War Against Terror

Til sammen har det vært 183 kurspåmeldinger fra til sammen 127 utenlandske studenter. Kun 14 norske studenter har deltatt på disse kursene. De utenlandske studentene har kommet fra 18 forskjellige land, bl.a. fra Kina, Mexico, El Salvador, USA, og Russland foruten øst og vest europeiske land.

Vurdering

Det har vært en rask oppgang i utreisende studenter. Inntrykket fra institusjonsbesøket er at fakultetet støtter opp under og legger opp til internasjonal mobilitet.

Utvalget av engelskspråklig undervisning i valgemner er bra. Men komiteen noterer med bekymring at få norske studenter velger dette. Større deltakelse av norske studenter i denne

undervisningen ville gi et betydelig bidrag til internasjonaliseringen, og fakultetet bør derfor søke å skape incitament for norske studenter til å delta aktivt i de samme studiesammenhenger som de utenlandske. Seminarer knyttet til slike fag med deltakelse av både utenlandske og norske studenter er en mulighet. Norske studenter bør øves i å debattere innenfor et internasjonalt auditorium.

Fakultetet er oppmerksom på dette problemet og har besluttet å ikke arrangere parallelle kurs på norsk og engelsk, og å innføre mer PBL-undervisning i de engelskspråklige valgemenene. Ytterligere tiltak kan være nødvendige.

Som komiteen har vært inne på tidligere, bør det være flere internasjonale elementer i de obligatoriske delene av studiet. Studentene burde ha god språkkunnskap, og bli vant til å benytte også internasjonalt materiale.

Som nevnt tidligere kan en økt grad av valgfrihet i studiene gjøre det lettere å gjennomføre studentutveksling.

Den utenlandske studenten komiteen snakket med, var fornøyd. Det gikk imidlertid fram under komiteens besøk på fakultetet at de utenlandske studentene er mye for seg selv. De burde, som nevnt, integreres mer i grupper med norske studenter, noe som også vil bidra til internasjonaliseringen blant annet ved å gi norske studenter trening i å diskutere på engelsk.

Konklusjon på punkt 6.

Tilstrekkelige ordninger for internasjonalisering foreligger, jf NOKUTs forskrift § 2-2 (6).

7. Institusjonen skal redegjøre for hvordan studiet kvalitetssikres i institusjonens system for kvalitetssikring jf § 2-2 (7).

Beskrivelse

Kvalitetssikringssystemet er beskrevet i fakultetets selvaluering.

I henhold til ”Reglement for studier og grader ved Universitetet i Bergen” kan det stilles krav til studentene om tilfredsstillende progresjon i studiet, og den enkelte student skal ha en utdanningsplan. Utdanningsplanen er en viktig faktor i kvalitetssikringen av studieopplegget for den enkelte student, og ikke minst som grunnlag for veiledning av de studentene som etter eget initiativ vil endre fremdriften i studiet, eller som har læringsmessige problemer med planlagt studieprogresjon.

Fakultetet har på noen punkter, og da når det gjelder spesielt studentenes medvirkning i evalueringen, tilpasset et eget opplegg med utgangspunkt i UiBs kvalitetssystem.

Fakultetet gjennomfører årlige evalueringer av alle kurs på 1.- 3.studiår ved hjelp av referansegruppemøter to ganger i løpet av hvert kurs. Hver arbeidsgruppe velger en representant som deltar i alle referansegruppemøtene i løpet av det enkelte studieåret. Foruten studentene møter den kursansvarlige, pedagogisk rådgiver og den administrativt studieårsansvarlige. Møtene gjennomføres med utgangspunkt i en del gitte elementer for å sikre sammenligninger. Det skrives referat fra møtene som legges ut på Studentportalen. Da det første referansegruppemøtet kommer ca halvveis i kurset, har vi eksempler på at endringer er blitt foretatt i siste del av kurset ut fra studentenes vurderinger. Referansegruppemøtene ivaretar både det formative og summative aspekt ved evaluering av undervisnings-/læringsopplegg.

I tillegg til referansegruppemøtene har fakultetet utarbeidet egne evalueringsrapporter for hvert studieår siden 03/04. Disse er basert på spørreundersøkelser blant studentene på første studieår pluss en oppsummering av alle referansegruppemøtene fra første til tredje studieår.

Den enkelte kursansvarlige skriver sin kursrapport etter at eksamensresultatene for det enkelte kurs foreligger. Kursrapporten er web-basert og felles for alle fakulteter. Fakultetets studieutvalg (SU) har vedtatt at rapporteringen av gjennomføring skal omtale langt flere elementer enn det de andre fakultetene forventer av sine lærere.

Fakultetet har fra og med 1.august 2005 tilsatt 2 programsensorer for 4 år. Fakultetet utarbeider sin egen evalueringsrapport for hvert studieår. I tillegg leverer fakultetet en årlig utdanningsmelding til UiB.

Som ledd i evalueringsarbeidet har fire masterstudenter fra andre fakultet skrevet sine masteroppgaver på grunnlag av data fra juss-studiet. I tillegg er det en stipendiat i pedagogikk

som nå benytter data fra jus i sin avhandling.

Fakultetet har ikke noen organisert praksisordning ut over det at ca 55 viderekomne studenter årlig er engasjert som arbeidsgruppeledere. Disse gjennomgår en pedagogisk opplæring. I tillegg er det ca 20 studenter pr semester som er knyttet til Jussformidlingen i Bergen. Både arbeidsgruppelederne og studentene som arbeider i jussformidlingen, får løpende veiledning av vitenskapelig personale i forhold til de juridisk faglige oppgavene.

Som ledd i arbeidet med å kvalitetssikre studietilbudet har det innen de rammer UiB har trukket opp for informasjon, vært arbeidet med å synliggjøre studiet gjennom informasjonsmateriell til potensielle nye søkere til studiet. For utenlandske studenter er det laget en egen informasjonsbrosjyre på engelsk.

Alle studieadministrative rutiner ble totalt omlagt i forbindelse med innføringen av det nye mastergradsstudiet. For å kvalitetssikre alle nye rutiner har studieseksjonen gjennomført et stort arbeid med å lage en nettbasert rutinehåndbok. Formålet er at enhver tilsatt ved fakultetet skal kunne finne en total beskrivelse av hvordan enhver rutine skal gjennomføres. I tillegg til enkelte rutiner ligger det også ferdige maler for saksbehandlingen.

For å kvalitetssikre helheten i studieopplegget, holdes det semestervise møter med de kursansvarlige for å drøfte aktuelle problemstillinger som er kommet frem som resultat av evalueringsoppleggene, så som utforming av oppgaver til arbeids- og storgruppesamlingene, juridisk metode som verktøyfag, rammer for studentens skriving. I tillegg er det holdt pedagogiske kurs for stipendiater og universitetslektorer om storgruppe-/seminarundervisning.

For utarbeidelse og beskrivelse av kurs og valgemner, er det laget egen mal, med sikte på å sikre at all nødvendig informasjon er med når studieutvalget skal behandle et nytt opplegg, eller justering av et eksisterende tilbud, men også for å sikre at informasjonen til studentene om de enkelte studietilbud er korrekt.

Fakultetets studieutvalg (SU) skal i henhold til sitt mandat blant annet sørge for kvalitetssikring av studieoppleggene, uttale seg overfor styret om opprettelse/nedleggelse av fag, kurs og program, fastsette endringer i de enkelte kurs.

Vurdering

Systemets rapporter fra studenter består hovedsakelig av deltagelse gjennom referansegrupper. Fakultetet har fastsatt en del punkter som skal tas opp, for å sikre sammenlignbarhet. Sammenlignbar rapportering sikres også ved at kursansvarlig og andre fra fakultetet er til stede og sikrer kontinuitet. Det er riktignok en ulempe at dette innebærer at studentene ikke kan svare anonymt på spørsmål.

Ett problem ved at fakultetet har valgt å bruke referansegrupper i stedet for spørreundersøkelser, er at det ikke er sikkert om svarene som samles inn er representative. Det viser seg at fakultetet har opplevd dette som et problem, se *Evalueringsrapport for studieåret 2004/2005* punkt 3.10., der det rapporteres at studenter som har sagt at de fremlegger som sin gruppes mening om en sak, ikke nødvendigvis er diskutert i gruppen. Det blir da uklart om

det er gruppens eller den enkelte representantens syn som fremkommer.

Oppfølging av rapportene er sentralt for at et kvalitetssystem skal fungere. Under institusjonsbesøket fikk komiteen inntrykk av at det var en viss meningsskilnad mellom studenter og ledelse om i hvilken grad rapportenes anbefalinger blir fulgt opp. Komiteen kan imidlertid ikke ta stilling til om dette skyldes svakheter ved kvalitetssikringssystemet eller ulike oppfatning av hvilke endringer som bør gjennomføres.

Informasjonen til nye studenter og rutiner for behandling av saker i studieadministrasjonen ser ut til å fungere bra.

Fakultetet har ansatt en egen pedagog som deltar i utformingen av studie- og undervisningstilbud, i kvalitetssikringen osv. Denne ordningen er en sjeldenhet i jussutdanninger i Norge, og komiteen anser ordningen som meget positiv.

Det fremgår ikke av evalueringen om institusjonen oppfyller kravet i universitets- og høyskoleloven § 4-3 (4) om å dokumentere arbeidet med læringsmiljøet på studiet, både psykososialt og fysisk. Det er spesielt viktig, siden denne bestemmelsen er ”arbeidsmiljøloven” for studenter. Siden det er opp til Arbeidstilsynet både å vurdere arbeidsmiljøet og rutinene for dokumentasjonen av arbeidsmiljøet, vil ikke komiteen gå noe nærmere inn på dette.

Kvalitetssikringssystemet fremstår som i det vesentlige som transparent, fleksibelt og fungerende i tråd med sin hensikt. Komiteen anser derfor at systemet oppfyller de krav til beskrivelse av systemet som stilles.

Konklusjon på punkt 7.

Institusjonen har redegjort for hvordan studiet kvalitetssikres i institusjonenes system for kvalitetssikring, jf NOKUTs forskrift § 2-2 (7).

E) FAGLIG NIVÅ OG DOKUMENTERTE RESULTATER

Indikatorer på faglig nivå

Eksamensoppgaver

Eksamensoppgavene ser ut til å følge opp læringsmålene på en god måte og holder et tilstrekkelig faglig nivå.

Sensorveiledning

Det utarbeides sensorveiledninger for alle eksamener av en erfaren lærer, internt eller eksternt. De går gjennom både faglige og sensurmessige spørsmål. Disse ser ut til å være tilfredsstillende.

Pedagogiske kvalifikasjoner

Det kreves ikke pedagogiske kvalifikasjoner for å bli ansatt. Alle interne lærere skal derfor ta et pedagogisk kurs. Derimot er det ingen dokumentasjon på nivået til deltagerne, siden det ikke foretas tester.

Pensum

Pensum ser bra ut. Alle læringsressurser som er oppført som pensum eller er tilgjengelige på studiet er anerkjente i det nasjonale fagmiljøet. Pensum er noe svakt i sivilprosess, som til tross for stort studiepoengsvekt hadde en forholdsvis lite omfattende pensumbok.

Indikatorer på dokumenterte resultater

Studentenes tilfredshet

Under institusjonsbesøket intervjuet komiteen seks tilfeldig utvalgte studenter, en fra hver avdeling, og en utvekslingsstudent. To studenttillitsvalgte ble også intervjuet. Studentene var generelt sett fornøyde med utdanningen. De utspøringer som er foretatt og referert i Evaluering for studieåret 04/05 bekrefter det inntrykk komiteen fikk ved utspørringen av studentene under besøket, som er at de er fornøyd ved de aller fleste aspekter ved utdanningen.

Kandidatenes tilfredshet

Kandidatundersøkelsen er foretatt, og gjennomgått av komiteen. Den viser at mange av kandidatene var fornøyde, men at manglende undervisning i praktisk jus, det vil si en praksisordning, var sterkt savnet blant flertallet, både i den kvalitative og kvantitative undersøkelsen.

Som nevnt innledningsvis (s.4), lider imidlertid kandidatundersøkelsen av flere svakheter. Det er derfor begrenset hvilke slutninger som kan trekkes fra den. Men komiteen peker på at de aller fleste fremstår som rimelig greit fornøyde med den utdanningen de har mottatt. Dermed anser komiteen at kandidatene har uttrykt at de er fornøyde med det de har mottatt – den teoretiske jussen – men at de i tillegg ønsker å lære seg praktisk jus.

Arbeidsgivernes tilfredshet

Arbeidsgiverne er fornøyde. Det er for tidlig å si noe om den nye ordningen, da ingen foreløpig er uteksaminert etter denne. Det virket ikke som om den nye ordningen, med ett år kortere studium, var noe som arbeidsgiverne oppfattet som negativt. Arbeidsgiverne var tvert imot innstilt på å lære opp nyutdannede kandidater innenfor arbeidsgiverens felt, og anså det bare som en ekstra fordel, men ingen betingelse, at akkurat det fagområdet deres arbeidssted dekket var en del av utdanningsopplegget.

Data om gjennomstrømming

Gjennomstrømningstallene for fakultetet tyder på at det er en del forsinkelser. Men det er ikke noen alvorlige tegn som tyder på at studentene ikke kommer seg gjennom studiet på noenlunde normert tid.

Ifølge fakultetet er den nye ordningen positiv for gjennomstrømningen. Dette kan ikke fullt ut testes før et kull har avlagt hele den nye ordningen, men det ser ut til at flere tar studiet som normert pga den tette oppfølgingen de mottar.

Vurdering av karakterfordeling

Det finnes ikke noe grunnlag for å anta at karakterfordelingen avviker fra det som gjelder ved andre juridiske fakulteter. Det synes likevel som om det gis bedre karakterer enn ved skoleeksamen på masteroppgaven.

Faglig arbeid i mastergradsstudiet

Etter det komiteen så eller hørte, var det ingenting som tydet på at det faglige arbeidet kvalitativt sett var annet enn tilfredsstillende. Kvantitativt sett er masteroppgaven imidlertid på et lavere nivå enn ved andre juridiske fakulteter i Norge.

F) KONKLUSJON

Det juridiske fakultet ved Universitetet i Bergen tilfredsstiller akkrediteringskravene for mastergradsstudium i rettsvitenskap, bortsett fra kravet om andel førstestillingskompetanse i fagmiljøet.

G) ANBEFALINGER FOR VIDERE UTVIKLING

Fagmiljøet

Bemanningssituasjonen er sårbar med for få ansatte, noe som blant annet kan påvirke muligheten til forskning. Rekrutteringsplanen bør jobbes videre med.

Komiteen anbefaler også at omregningsmodellen blir vurdert i forhold til om den viser riktig bilde av den reelle arbeidsfordelingen.

Det er i stor grad viderekommende studenter som underviser på de første årene. Undervisningen kunne vært bedret ved at man ansatte kvalifiserte lærere til denne undervisningen. Men selv om dette ikke skulle være mulig å gjennomføre, vil ikke komiteen anbefale å kutte ut studentundervisningen.

Studiets struktur

Komiteen mener fakultetet bør vurdere å gå over til en 3+2 Bologna-struktur for studiene, hvor basiskunnskapene i de vesentlige emnene gis i et bachelorgradsstudium, og mastergradsstudiet primært blir en fordypning.

I tråd med Bologna-modellen bør dessuten studiets valgdelt være større enn den i dag. Dette ville være positivt i forhold til fordypning, progresjon og internasjonalisering.

Internasjonalisering

Etter komiteens syn bør det internasjonale fokuset på studiet bli betydelig sterkere, og ordningene for internasjonalisering bør utvikles.

De anbefales også å gjøre noe for å bedre kontakten mellom de utenlandske utvekslingsstudentene og de norske studentene, for eksempel ved å ha blandende seminarer.

Videre ville det vært positivt dersom deler av pensum var utenlandsk, og i større grad hadde et internasjonalt perspektiv. Det bør også settes inn tiltak for at flere av de norske studentene skal delta i de engelskspråklige valgemnene. Dette kunne bedret både studentenes evner til å bruke internasjonale rettskilder og deres språkkunnskaper. Studentenes ferdigheter etter utdannelsen ville også bli mer i samsvar med kravene som stilles til jurister i dagens arbeidsmarked. Komiteen mener dette er mulig å gjennomføre uten at det går på bekostning av kunnskapene om norsk rett.

Målbeskrivelse

Målbeskrivelsen kunne vært klarere på hvilke juristroller man utdanner til, og om målet er å utdanne jurister for en norsk eller internasjonalt arbeidsmarked.

Undervisning og veiledning

Komiteen anbefaler at studiets kvalitetssystem vurderes, blant annet med å innføre en sterkere

harmonisering av hva referansegruppene blir spurt om. Representativiteten til representantene for gruppene til referansegruppene bør sikres på en bedre måte, for eksempel ved å enten å bare utpeke en student og en vararepresentant til å være en representant, eller å innføre klarere rutiner for valg av representanter, eventuelt kombinert med en plikt for representanten å avholde diskusjoner med gruppen sin før han eller hun rapporterer i referansegruppen. De studenttillitsvalgte kan tildeles en rolle i dette arbeidet.

Masteroppgaven

Komiteen mener at masteroppgavens lengde er for kort. De skal representere 30 studiepoeng, og et semesters arbeid. Oppgavens lengde bør blir mer i samsvar med nivået ellers, i hvert fall på samme nivå som de andre juridiske fakultetene i Norge.

Komiteen vil også anbefale at fakultetet begrenser bruken av eksterne veiledere uten vitenskapelig kompetanse på masteroppgaven.

Veiledningen av masteroppgavene skulle bli vesentlig mer effektiv ved en koordinering, slik at studenter som arbeider innenfor samme område kunne ha felles metodeseminarer og lignende gruppeveiledning.

Ressurser

Reformen har økt presset på ressursene. Man arbeider nære grensen for tilgjengelige ressurser og er tvunget til å anvende betydelige mengder studentinnsats i undervisningen. Gjennom en større tilføring av ressurser til fakultetet, kunne kvaliteten på undervisningen blitt enda bedre.

H) APPENDIKS

Sakkyndig komité

Den sakkyndige komité har bestått av følgende fire personer:

Student Sigurd Berg, Universitetet i Oslo

Berg startet sitt mastergradsstudium i 2002. Han var utdannings- og studentansvarlig i Studentparlamentets arbeidsutvalg og satt i UiOs styringsgruppe for kvalitetssikringssystemet i 2005. Han satt som medlem av UiOs sentrale studiekomité og læringsmiljøutvalget i 2004-2005. Han var medlem av Studentparlamentet og som vara i styret ved UiO frem til 31. juni i år. Berg sitter for tiden som medlem av styret ved Det juridiske fakultet.

Professor Páll Sigurðsson, Islands universitet

Dr. Juris fra Islands Universitet 1978, og har bl.a. studier fra Universitetet i Oslo, Universitetet i Bonn og Munchen og Institute of Advanced Legal Studies i London. Han er professor fra 1987. Han har undervist, veiledet og forsket på flere områder innen jus, bl. a. privatrett, sjørett, miljørett og rettshistorie. Sigurðsson har vært prodekan og dekan på Det juridiske fakultet ved Islands universitet. Han har vært utnevnt som medlem og har vært leder for flere utvalg og komiteer.

Professor Frederik Zimmer, Universitetet i Oslo

Zimmer er dr. juris 1978 og ble professor i skatterett ved Universitetet i Oslo i 1987. Han har veiledet flere doktorgradsstudenter og har sittet i flere doktorgradskomiteer i Norge og andre nordiske land, samt bedømmelseskomiteer for professorater i Danmark og Sverige. Nylig var han med i en evaluering av forskningen ved Juridisk Institutt ved Handelshøyskolen i København. Han var dekan ved Det juridiske fakultet i Oslo i tiden 1995-2000 og har vært konstituert dommer i Høyesterett i tre perioder.

Professor Thomas Wilhelmsson, Helsingfors universitet (komiteens leder)

Thomas Wilhelmsson er prorektor ved Helsingfors universitet. Han er professor i sivil- og handelsrett, og har vært professor siden 1981. Han har hatt ulike stillinger ved Helsingfors universitet. Han har vært lovrådgiver for Justisdepartementet, og har ledet flere komiteer og forskningsprosjekter nasjonalt og internasjonalt. Han har under utdanning hatt opphold ved flere utenlandske institusjoner, bl.a. Oslo, Oxford og Bremen. Han har erfaring fra evaluering av juridisk utdanninger i Sverige og på Island.

MANDAT FOR SAKKYNDIGE KOMITÉ FOR REVIDERING AV AKKREDITERT MASTER- OG PHD-STUDIER I RETTSVITENSKAP

Fastsatt av NOKUTs styre 29. mars 2006.

Oppgaven til sakkyndig komité er med hjemmel i lov om universiteter og høyskoler av 1. april 2005 og Kunnskapsdepartementets forskrift om akkreditering, evaluering og godkjenning etter lov om universiteter og høyskoler av 8. september 2005 å:

- 1) Vurdere om mastergrad- og ph.d.-studiene i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og Universitetet i Tromsø
 - fremdeles tilfredsstillende alle NOKUTs standarder og kriterier for høyere grads- og doktorgradsstudier og
 - holder et tilstrekkelig faglig nivå og har tilfredsstillende dokumenterte resultater slik at akkrediteringen kan opprettholdes
- 2) Begrunne sine vurderinger og gi en entydig konklusjon i en skriftlig rapport
 - Rapporten skal ha vurderinger som institusjonen kan bruke i sitt videre utviklingsarbeid.
 - Rapporten skal kvalitetssikres før den avgis.
- 3) Avgi rapport til NOKUT.

Det formelle vurderingsgrunnlaget til komiteen er:

- Forskrift om standarder og kriterier for akkreditering av studier og kriterier for akkreditering av institusjoner i norsk høyere utdanning vedtatt av NOKUT 25. januar 2006. Det skal legges vekt på utdanningens faglig nivå og dokumenterte resultater.

Komiteens vurdering baseres på følgende materiale:

- Institusjonens selvevaluering, dokumenterte resultater og annet relevant skriftlig materiale som NOKUT og/eller komiteen anser som nødvendig for vurderingen.
- Komiteens erfaringer fra institusjonsbesøk.

Oppdraget avsluttes med NOKUTs vedtak.

UTDRAG FRA NOKUTs FORSKRIFT OM STANDARDER OG KRITERIER FOR AKKREDITERING AV STUDIER

Fastsatt av Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) 25.01.2006 med hjemmel i Kunnskapsdepartementets forskrift av 08.09.2005 nr. 1040 om akkreditering, evaluering og godkjenning etter lov om universiteter og høyskoler.

§ 2-2 Standarder og kriterier for akkreditering av studier på høyere grads nivå.

§ 2-2 (1) Studiet skal oppfylle departementets forskrift om krav til mastergrad.

§ 2-2 (2) Det skal foreligge en plan for studiet.

1. Studiet skal ha et dekkende navn.
2. Av planen skal det framgå hva som er studiets fagområde(r) og kjerneområde(r).
3. Opptakskravene skal være i samsvar med studiets mål, innhold og nivå.
4. Studiets mål skal være klart formulert. Av målene skal det framgå hvilke kunnskaper, ferdigheter og holdninger studentene skal ha ved slutført studium, samt hva slags kompetanse studiet gir i forhold til videre studier og/eller yrkesutøvelse.
5. Planen skal vise oppbygging av studiet med obligatoriske og valgfrie deler, bredde og fordypning.
6. Pensum og undervisning skal være egnet til å sikre kandidatenes kompetanse i relasjon til studiets mål.
7. Det skal være faglig sammenheng og tydelig progresjon i studiet.
8. Studiet skal gi kunnskap om vitenskapelig teori og erfaring med bruk av vitenskapelig metode.
9. Eksamens- og vurderingsordningene skal være tilpasset den undervisning og veiledning som blir gitt, og skal være egnet for å nå studiets mål.
10. Opplegg for og gjennomføring av eventuell praksis skal være relatert til studiets mål, den øvrige undervisningen og den kompetansen kandidatene skal ha ved gjennomført studium.

§ 2-2 (3) Institusjonen skal ha et stabilt fagmiljø knyttet til studiet.

1. Størrelsen på fagmiljøet angis i årsverk, og skal være tilpasset undervisnings- og veiledningsbehovet for studiet, samt den forskning og det faglige eller kunstneriske utviklingsarbeidet som skal utføres.
2. Minst 50 % av fagmiljøet knyttet til studiet skal være ansatte med hovedstilling på institusjonen.
3. Minst 50 % av fagmiljøet skal dekkes av ansatte med førstestillingskompetanse, av disse skal minst 25 % være professorer.
4. Institusjonen skal ha ansatte i hovedstilling innenfor studiets kjerneområde(r).
5. Fagmiljøet skal vise til resultater fra forskning eller faglig/kunstnerisk utviklingsarbeid og delta aktivt i faglige nettverk.
6. For områder der institusjonen har behov for supplerende kompetanse, skal det legges fram en realistisk plan for hvordan denne skal skaffes.

§ 2-2 (4) Infrastrukturen skal være tilpasset organisering og undervisningsform og relateres til studiets mål.

1. Tekniske og administrative tjenester skal være tilpasset studiet og antall studenter.
2. Studenter skal sikres tilstrekkelig tilgang på IKT-ressurser.

3. Bibliotek tjenestene skal være lett tilgjengelige og i samsvar med studiets faglige innhold og nivå.
4. Institusjonen skal ha egnede lokaler til undervisning og forskning.

§ 2-2 (5) Institusjonen skal delta aktivt i internasjonalt samarbeid innenfor fagområder med relevans for studiet.

§ 2-2 (6) Det skal være ordninger for internasjonalisering på studiet.

§ 2-2 (7) Institusjonen skal redegjøre for hvordan studiet kvalitetssikres i institusjonens system for kvalitetssikring.

Program for institusjonsbesøk - Universitetet i Bergen

Møterom: 546

Tid	Tema
4. juni 2007	
09.00 – 09.30	Komiteen har møte
09.30 – 10.30	Møte rektor, utdanningsdirektør, dekan, Juridisk Studentutvalg, ass. fakultetsdirektør
	Pause
10.45 – 11.45	Møte med studenter Studenter fra alle studieår representert, samt utvekslingsstudent
11.45 – 12.00	Møte med prodekan for undervisning
12.00 – 12.45	Arbeidslunsj for komiteen
12.45 – 13.30	Møte med faglig/vitenskapelig personale tilknyttet mastergradsstudiet (etablerte professorer)
	Pause
13.45 – 14.30	Møte med faglig/vitenskapelig personale tilknyttet mastergradsstudiet (nyere tilsatte)
	Pause
14.45 – 15.45	Møte med studieansvarlig, studieleder for mastergradsstudiet, forskningskonsulenten, internasjonal koordinator
15.45 – 16.45	Timelærere og eksterne sensorer
	Pause
17.00 – 18.00	Arbeidsgivere / avtakere
18.00 – 18.45	Oppsummerende møte
5. juni 2007	
08.00 – 08.30	Formøte
08.30 – 09.30	Besiktigelse av infrastruktur
09.30 – 10.30	Møte med doktorgradsstudentene ○ Tilfeldig utvalgte doktorgradsstudenter ○ Doktorgradsstudenter på ulike trinn i studiet
	Pause
10.45 – 11.45	Møte med faglig/vitenskapelig personale tilknyttet doktorgradsstudiet
11.45 – 12.30	Arbeidslunsj med komiteen
12.30 – 13.30	Møte med FoU-ansvarlig, programansvarlig for doktorgradsstudiet
13.30 – 14.00	Pause og arbeidsmøte for komiteen
14.00 – 15.00	Møte rektor, utdanningsdirektør, dekan, Juridisk Studentutvalg, ass. fakultetsdirektør
15.00	Avsluttende arbeidsmøte for komiteen
	Avreise

Dokumentasjon benyttet i vurderingen:

- Selvevaluering for masterstudiet i rettsvitenskap, Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen, desember 2006
- Oppdatering av selvevalueringen av 24.04.07
- Håndbok for kvalitetssikring av universitetsstudiene
- Studiekvalitet og kvalitetssikringssystem
- Med studenten i sentrum - kvalitetssikring av utdanning ved UiB
- Oversikt høstsemester 19 uker – uke 33-51 og vårsemester 21 uker – uke 2 -24
- Vedtatt i styremøte 20. juni 2006: ”En kandidat med mastergrad i rettsvitenskap fra det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen skal:...”
- Oppgitt tidsbruk 2. studieår 2006/2007
- Det juridiske fakultetsbibliotek
- Et utvalg av masteroppgaver fordelt på ulike karakterer (framlagt til gjennomsyn under institusjonsbesøket)